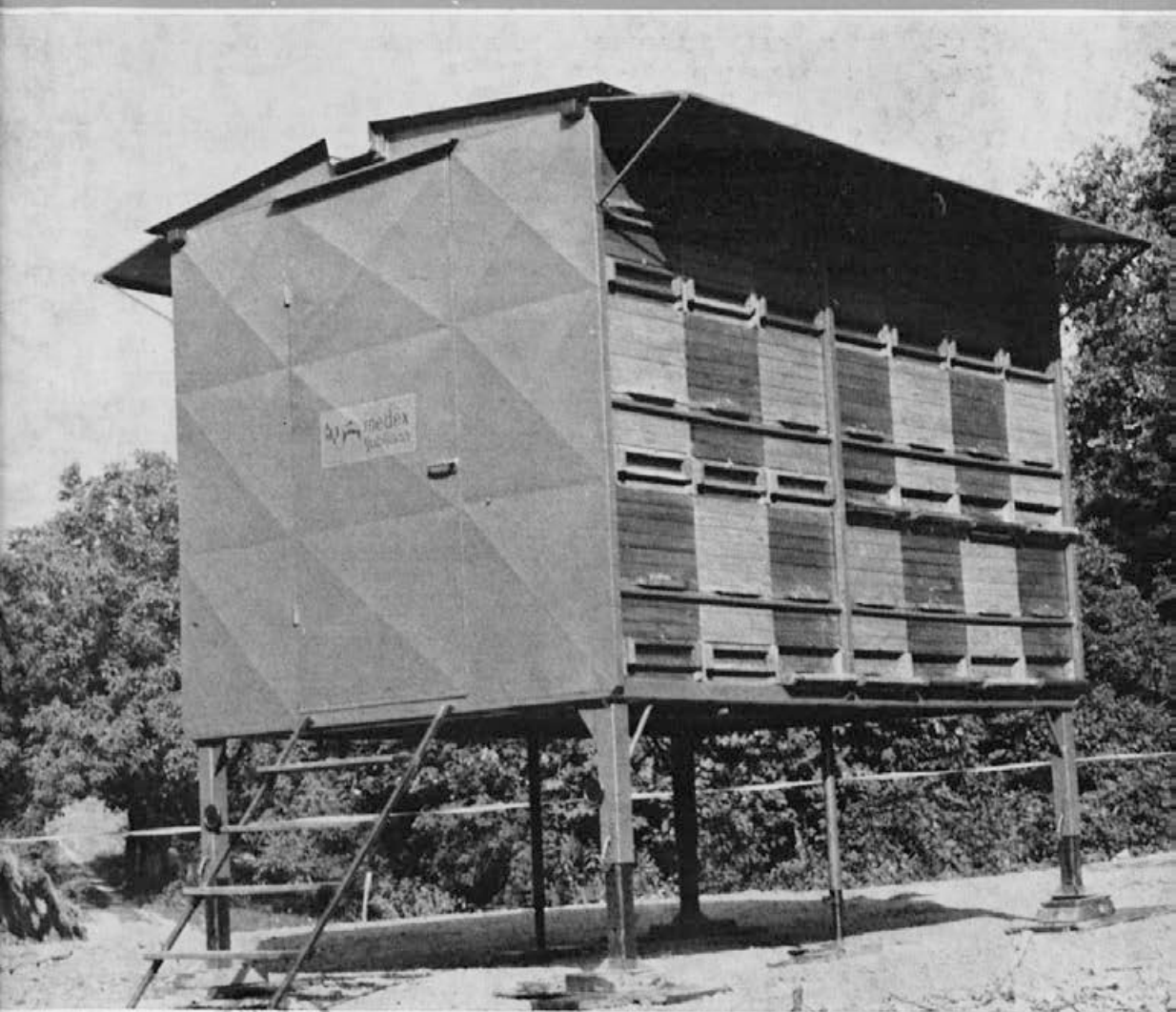

slovenski čebelar 5

Letnik LXXXVII-Leto 1985

slovenski čebelar

SLOVENSKI ČEBELAR
GLASILO ČEBELARSKIH
ORGANIZACIJ SLOVENIJE

St. 5

1. maj

letnik 87

VSEBINA

dipl. inž. gozd. Maja Škulj: Robi- nija — »Akacija«	129
inž. Marjan Debelak: Čebelarjeva opravila v maju	132
dr. Jože Rihar: Vpliv smukanja cvetnega prahu na čebelje družine	139
mag. Zvonimir Klinar: Možnost zdravljenja hude gnilobe	144

IZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

Matija Božič: Prezimovanje čebe- ljih družin v prevoznem čebel- njaku	145
Franc Kuhelnik: Čebelarjenje brez rojenja in zatiranje varoze brez kemikalij	147
Rudi Brajdih: Preprečevanje roje- nja čebel	149

IZ ZGODOVINE ČEBELARSTVA

Ivanka Počkar: Etnološki zapiski — Življenje čebelarjev v Krški občini nekdaj in danes	150
--	-----

DROBIR OD TU IN TAM

Tilka Jamnik: Idealni panj	152
Stane Sajevec: Kako šumijo gozdo- vi domači in tuji	152
Milenko Gavrilovič: Zračenje na- kladnih panjev pozimi	152

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

Jože Bregar: Obvestilo čebelarским društvom	155
Drago Papler: Delavno čebelarско društvo Tržič	155
Ivan Hercog: Dejavnost našega društva	156

OSMRTNICE

BILTEN MEDEX

dipl. oec. Aleš Mižigoj: Pridelava »zdravih živil« in trgovanje z njimi	I
Boris Slavec: Odkupne cene čebe- ljih pridelkov v letu 1985	II
Kratkoročno kreditiranje organi- ziranih čebelarjev v HP Medex	IV

CONTENTS

M. Škulj: "Acacia"	129
M. Debelak: Beekeeper's occupati- ons in May	132
J. Rihar: Stripping pollen and its influence on bee families	139
Z. Klinar: The possibility of curing the American foul brood	144

OUR BEEKEEPER'S EXPERIENCES

M. Božič: The hibernation of bee families in a transportable bee hive	145
F. Kuhelnik: Beekeeping without swarming and the extirpation of varroa without chemicals	147
R. Brajdih: Preventing the bee swarming	149

FROM THE HISTORY OF BEEKEEPING

I. Počkar: Ethnological notes — the life of beekeepers in the com- munity of Krško once and to- day	150
--	-----

ITEMS FROM HERE AND THERE

T. Jamnik: An ideal bee hive	152
S. Sajevec: How rustle the forests at home and abroad	152
M. Gavrilovič: The airing of bee hives in winter	152

FROM THE SOCIETY LIFE

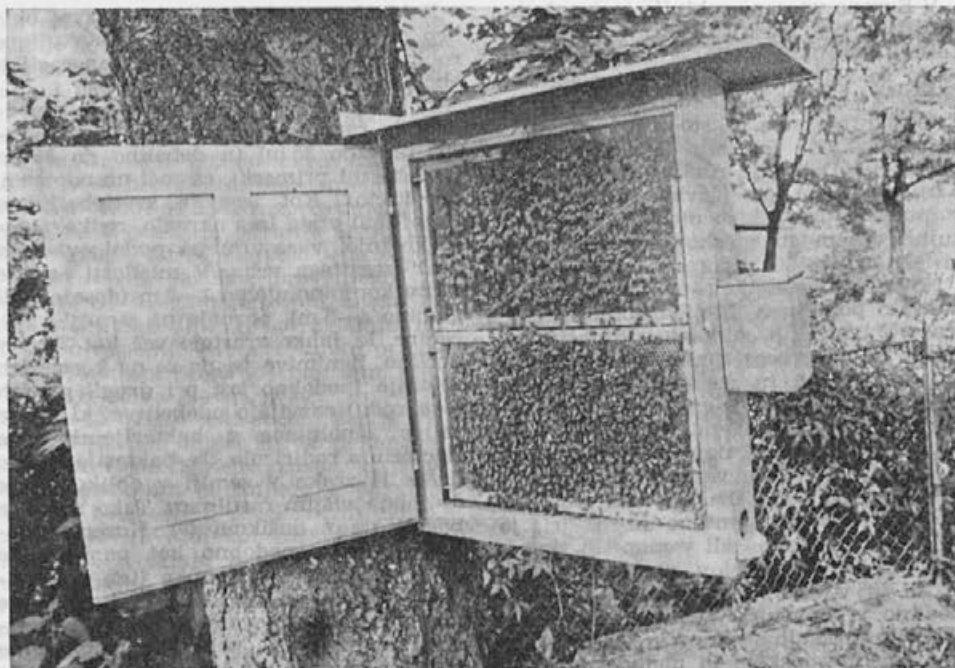
J. Bregar: A notice to the beekee- ping societies	155
D. Papler: The industrious beekee- ping society Tržič	155
I. Hercog: The activity of our so- ciety	156

OBITUARIES

MEDEX BULLETIN

A. Mižigoj: The production of »sound provisions« and trading with them	I
B. Slavec: The buying off prices of bee products in 1985	II
Short term credits for the orga- nized beekeepers in HP Medex	IV

Slika na naslovni strani: Kontejner za 42 AŽ panjev, ki ga je izdelal
Tone Colnar iz Kočevja

ROBINIJA — »AKACIJA«

DIPL. INŽ. GOZD. MAJA SKULJ

Robinija, lat. *Robinia pseudoacacia* L., spada v red Leguminosales, družino Papilionaceae in rod *Robinia*. Rod ima ime po Jean Robinu, vrtnarju francoskega kralja Henrika IV., ki je rastlino leta 1601 prvič posejal v Franciji (6). Po drugih avtorjih je vrsta vnesena na Staro celino 37 let pozneje (2). Rastlino pogosto pomotoma imenujejo akacija, agacia (12). Zaradi te zmote, za katero ne vemo od kod izvira, je znanstveno ime vrste *pseudoacacia* (gr. *pseudos* = lažen, nepravi).

V svoji domovini je robinija razširjena na področjih listopadnih gozdov in med 30. in 40. vzporednikom v osrednji Pensilvaniji, Arkansasu (sl. 1). Razširjena in naturalizirana je tudi v drugih predelih Severne Amerike, v severni Afriki, Evropi, srednji in vzhodni Aziji in na Novi Zelandiji. Lahko rečemo, da je robinija kozmopolitska vrsta. Paleobotaniki trdijo, da je areal robinije v preteklosti zajemal precej širša območja kot danes, in to dokazujejo v najdbami ostankov robinije iz terciarnega obdobja na Balkanskem polotoku (Stefanov) in njene prednice v srednji Evropi iz obdobja zgornjega miocena (*Robinia regéii* Heer) (13).

V Evropo vneseno robinijo so v začetku gojili le kot parkovno drevesno vrsto. Zaradi dobrih gospodarskih lastnosti pa so jo že zelo zgodaj začeli razširjati in saditi v sestojni obliki. V Prusiji jo je Friderik II. konec 18. stoletja še posebno pospeševal (1). V Rusijo je bila vnesena 1808. leta. Danes je razširjena v srednji Aziji, Ukrajini, po Kavkazu in Krimu; posamezna drevesa so plodonosna celo v kujbiševskem in moskovskem območju, ki ležita blizu 60. vzporednika (13).

Natančni podatki o razprostranjenosti in površinah, ki jih robinija porašča v Jugoslaviji, nimamo. V naši širši domovini je precej razširjena in najdemo jo v čistih in mešanih sestojih. Za bukvijo in hrastom je ena od najbolj razširjenih listopadnih vrst (6). Uporabljajo jo za pogozdovanje devastiranih in erodiranih območij, za vezavo živih peskov V Deliblatski in Džurdževski puščavi. Ker se robinija spontano hitro širi, jo najdemo posamično ali v manjših skupinah ob robovih gozdov, po nasipih, obrežjih in v bližini naselij. Robinijo zasledimo v Sloveniji vespovsod. V obliki čistih in mešanih sestojev je zastopana le v submediteranskem in panonskem fitogeografskem območju (8). Dobro uspeva na rastiščih pravega kostanja, vinske trte, gradna, gabra, cera in malega jesena (1).

Robinija je glede podnebnih in talnih karakteristik dokaj zahtevna vrsta. Za optimalni razvoj zahteva blago klimo. Naseljuje predvsem nižine in bregove v toplejših krajih. Najdemo jo tudi višje, vendar le na južnih legah. Na severnem Madžarskem dobro uspeva na prisojnih straneh gorskih obronkov do 770 m višine (10).

Dobro prenaša sončno pripeko. Občutljiva je za pozni spomladanski mraz, ki škoduje neolesenemu vrhu mladega poganjka. Vlažen sneg in veter pogosto lomita debla robinije, še posebej na strmejših pobočjih, ker se drevesa zaradi izrazite fototropnosti nagibajo proti svetlobi.

Glede tal ni posebej zahtevna. Dobro raste na lahkih, sipkih, svežih in globokih tleh, kjer lahko popolnoma razvije koreninski sistem. Prijajo ji tudi ilovnata tla, bogata s hranljivimi snovmi, uspeva pa še na pustih peščenih tleh. Težka ilovnata, kislja humozna ali plitva skalnata tla robiniji ne ustrezajo. Občutljiva je za vlago, zato slabo uspeva na poplavnih terenih, na tleh z visoko podtalno vodo in tudi na izpranih tleh. Dobro prenaša slana zemljišča, vendar na njih doseže nižjo starost (11).

Robinija potrebuje za svoj razvoj obilico mineralnih snovi. Zato monokulture robinije že po dveh do treh generacijah občutno osiromašijo tla (1).

Robinija doseže pri nas v ugodnih podnebnih razmerah višino do 20 m (včasih tudi do 35 m) in debelino do 35 cm (posamezni primerki, rastoči na odprtju, do 50 cm). Kot izrazita svetloboljubna (fotofilna) vrsta ima okroglo, redko, svetlo krošnjo, v sestoji pa podolgovato in brez izrazitega vrha. V mladosti razvije srčno korenino, dolgo 1—2 m (doseže tudi globino 4—5 m), pozneje pa stranske korenine, ki lahko zrastejo več kot 20 m v dolžino. Zanimivo je, da se na koreninah robinije (podobno kot pri drugih vrstah tega rodu) razvijejo odebelitve, ki imajo celice zapolnjene z bakterijami vrste *Bacterium radiclecola*. Te bakterije vežejo dušik iz zraka v zemlji v obliko, ki je dostopna višjim rastlinam. Tako robinija bogati tla z dušikom (9). Korenine robinije imajo, podobno kot panj, deblo in veje, adventivne popke (lat. *adventicius* = naključni prišlek), iz katerih se lahko razvijajo poganjki. Zaradi te lastnosti ima robinija veliko razmnoževalno moč, in to lastnost izkoriščajo za njeno razmnoževanje s koreninskimi potaknjenci (6).

Lubje mladega debla je gladko, sivo in zgoraj mrežasto razpoka. Vsebuje toksična albumina robin in fazin, ki povzročata zapletanje rdečih krvničk, zato se otroci, ki žvečijo lubje, pogosto zastrupijo, znane pa so tudi zastrupitve pri živalih (1).

Les robinije je trajen, trden in elastičen. V vodi je dva- do trikrat trajnejši od hrasta. V Vojvodini so pred vojno za električne drovce raje uporabljali les robinije kot impregnirani les iglavcev. Zelo ga cenijo v domačem gospodarstvu in kot kurivo, ker ima visoko kalorično vrednost in gorl celo svež, takoj po poseku drevesa (10).

Poganjki so olivne zelene do svetleče rdeče rjave barve. Popki so spiralno razporejeni. Listi so liho pernat, 10 do 30 cm dolgi, sestavljeni iz 9 do 25 lističev. Lističi so dolgoeliptični do jajčasti, celorobni, zgoraj zeleni, spodaj modro zeleni. Prilisti so spremenjeni v močne, približno 2 cm dolge, ravne, pri dnu razširjene lesnate trne. Robinija ozeleni med koncem aprila in začetkom maja, listi odpadejo konec septembra. V hladnih predeh listi hkrati s cvetenjem. Zanimivo je, da listi v sušnih poletjih in na suhem zemljišču včasih odpadejo že v vegetacijski dobi, če pa pade dovolj dežja, kasneje spet odženejo.

Za robinijo so značilne tudi fiziološke reakcije kot odgovor na spremenjene ekološke razmere. Tako so pri polni dnevni svetlobi listi na vejah pokončni (dnevno mirovanje kot zaščita pred vročino in premočno transpiracijo), ponoči pa so obrnjeni navzdol (nočno mirovanje kot zaščita pred prevelikim ohlajanjem). Pri difuzni svetlobi se listi razprostrejo (6).

Fenologija cvetenja robinije še ni dovolj proučena. Za čebelarstvo je izrednega pomena, da različne provenience te vrste cvetijo z »zamikom« od kakšnega tedna do deset dni. To prezgodnje ali pozno cvetenje robinije lahko pripomore k prehrani čebel posebno tam, kjer je robinija edina glavna paša.

Po 10–15 cvetov s kratkimi peclji oblikuje 10–25 cm dolge, sprva pokončne, končno previsne dehteče grozde, ki izraščajo iz enoletnih poganjkov v pazduhi listov. So beli, včasih rdečkasti in užitni. Uporabljajo jih tudi kot zdravilo. Nemški avtorji navajajo podatke, da imajo cvetovi robinije zelo veliko cvetnega prahu in nektarja, zato lahko že z malo robinijevih cvetov dobimo velike količine medu (3). Naši avtorji pa, narobe, navajajo, da s cvetov robinije dobimo obilo nektarja in malo cvetnega prahu (5). Rastline začenjajo cveteti, ko so stare šest let. Nato vsaki dve do tri leta bogato cvetijo in plodijo (3, 4).

Robinija navadno cveti sredi maja in čebelarji strokovnjaki pravijo, da se cvetenje začne 40 do 45 dni po odganjanju popkov (5). Nemški avtorji navajajo, da začne robinija v srednji Evropi cveteti šele poдем, ko olista. V južnejših pokrajinah robinija olista in cveti hkrati, ali pa drevo cveti celo pred olistanjem. Na Madžarskem so opazili, da včasih robinija cveti dvakrat v enem letu, in sicer takrat, kadar nastopi po neugodnih vremenskih razmerah topla in vlažna jesen (3, 9). Ponavadi cveti robinija obilno, tako da je videti vse drevo belo. Vitalne čebelje družine lahko naberejo tudi po 8 do 12 kg nektarja dnevno. V ugodnejših okoliščinah lahko doseže donos tudi do 1000 kg medu na hektar robinijeve paše (5). Robinijev med je odlične kvalitete, zato je visoko cenjen. Ima barvo jantarja, je presojen in težje kristalizira.

Čebelarje predvsem zanimajo podatki o geografski razširjenosti robinije, površinah, ki jih zaseda, njeni gostoti v gozdovih in na drugih površinah (kmetijskih, urbanih) in pa seveda naše izkušnje s proveniencami »zgodnje« in »kasne« robinije. Podatke o površinah robinije v slovenskem gozdnem prostoru ima Inštitut za gozdno in lesno gospo-

darstvo v Ljubljani. (Več o razširjenosti v Sloveniji pa v naslednji številki.) Leta 1980–1981 je bil v vseh gozdnih gospodarstvih opravljen »popis gozdov«. Robinija je zajeta kot posamična vrsta v okviru gospodarskih enot (oddelkov in odsekov). Podatki so del računalniško podprtega informacijskega sistema za področje gozdarstva. Na gozdarskem inštitutu potekajo tudi poskusi s prej omenjenimi proveniencami robinije.

Fizično zrelost doseže robinija v 3. do 4. letu starosti. Obilno obrodi šele v 15. do 20. letu življenja. Plod (strok) dozori septembra ali oktobra. Del plodov odpade takoj, del pa jih ostane na drevesu čez zimo. Seme dozoreva 140 do 150 dni, kalivost zadrži 3 do 4 leta. Vzklije 65, pa tudi do 75 % semen (11, 13). Na rodovitnih tleh prirašča robinija v debelino 1 do 1,5 cm, v višino pa 1 m letno (10).

Danes so mnenja glede uporabnosti robinije deljena. Eni poudarjajo vsestranske dobre lastnosti robinije, ki se glede hitre rasti in lahke vzgoje po rentabilnosti približuje kmetijskim kulturam: varietete *Robinia pseudoacacia* »zalai«, R. p. »kiskunsagi« in R. p. »nyrisegi«, ki jih preizkušajo Madžari, dosegajo po Kereszteljevih podatkih izredne hektarske donose (7). Na dobrih tleh znaša povprečni prirastek 9,5 do 14 m³ na hektar, lesna masa 40-letnega sestoja pa je do 400 m³ na hektar. V zrelem sestoju je v vsej lesni masi 70 do 72 % tehničnega lesa (10). Če upoštevamo tehnične in kalorič-

ne kvalitete lesa, uporabnost lika za vezanje, liste kot hrano za živino, cvetove kot hrano in zdravilo ter obilno in odlično čebeljo pašo in ne nazadnje vezivno sposobnost korenin v ogroženih območjih, je vsestranska uporabnost robinije očitna (13). Danes priporočajo vnos robinije v predele, kjer so zanjo ustrezne podnebne in rastne razmere, vendar bodo sestoji kakovostni, le če bomo upoštevali in pravočasno izvajali pravilne gojitvene ukrepe. Trditev, da je robinija »gozdni plevel«, torej v današnjih časih vse manj drži.

LITERATURA

1. ELERSEK, L. (1977): Rastne in gojitvene lastnosti robinije, Ljubljana, elaborat.
2. ERKER, R. (1975): Opis gozdnega drevja in grmovja, Ljubljana.
3. GÖHRE, K. (1952): Die Robinie und ihr Holz, Berlin.
4. HEGI, (1906): Robinia pseudoacacia.

Illustrierte Flora von Mitteleuropa, München.

5. JAŠMAK, K. (1980): Medonosno bilje, Nolit, Beograd.
6. JOVANOVIĆ, B. (1971): Dendrologija sa osnovima fitocenologije, 2 izdaja, Naučna knjiga, Beograd.
7. KERESZTEZI, B. (1963): Mastartige Robinien in Ungarn, Budapest.
8. MARTINCIC, A., SUSNIK, F. (1969): Mala flora Slovenije, Cankarjeva založba, Ljubljana.
9. VIDAS, E. (1914): Die Monographie der Robinie, Selmcbanya. Joezgen.
10. VUJČIĆ, L. (1950): Robinija, Gozdarski vestnik, Ljubljana, 34, št. 3, str. 49—55.
11. VUKIČEVIĆ, E., (1974): Dekorativna dendrologija, ICS, Beograd.
12. WIT, H. C. D. De (1978): Rastlinski svet 1, Semenovke, Mladinska knjiga, Ljubljana.
13. WIT, H. C. D. De (1978): Sumarska enciklopedija 2, Jugoslovenski leksikografski zavod, Zagreb.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V MAJU

MARJAN DEBELAK

Ta mesec nas čaka dovolj dela pri čebelah. Oglejmo si najprej naloge, ki jih moramo opraviti.

1. Poskrbeti moramo, da se nam družine kar najbolj razvijejo do pričetka prvih paš. Pri meni na Gorenjskem se prične glavna paša v začetku junija, vendar lahko dobro razvite družine v ugodnih vremenskih razmerah izkoristijo že tudi majske paše.

2. Poskrbeti moramo, da ostanejo družine pri polni moči vso pašno sezono; ta traja pri nas do začetka avgusta.

3. Ne smemo opustiti ali zanemariti boja proti varozi, in seveda, tudi vsem drugim boleznim, če jih odkrijemo pri svojih čebelah.

4. Izvajamo protirojne ukrepe.

5. Poskrbimo, da družinam nikoli ne zmanjka rezervnih zalog hrane (5 do 10 kg) in da imajo v bližini dovolj zdrave vode (šotni napajalnik!).

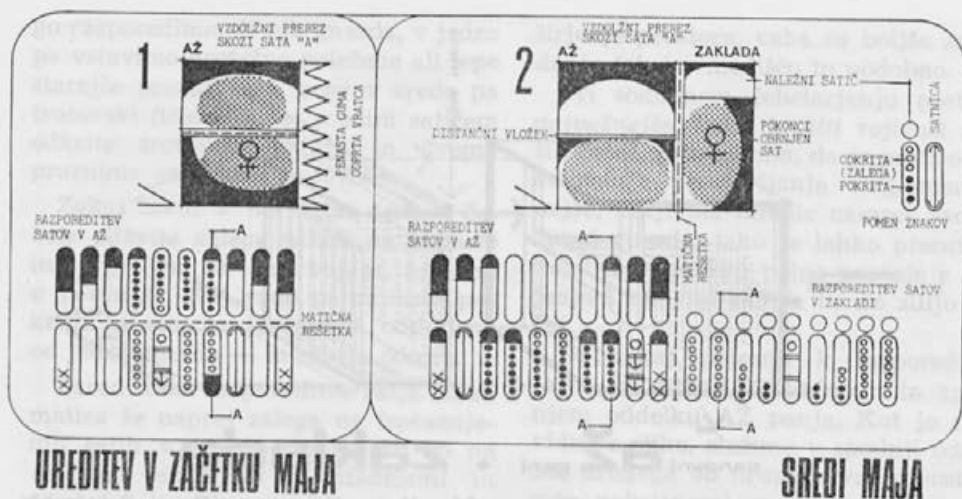
6. Pregarjajmo voščeno veščo v omari za rezervno satje in povesod drugod,

kjer najde zatočišče za svoje razdiralno delo.

Večino naštetih nalog lahko uspešno opravimo ob majskih pregledih. V nadaljevanju bom opisal kako.

Ko se družine v prvi polovici maja same ali pa nekoliko tudi z našo pomočjo (o tem smo obširno govorili v aprilskih navodilih) razvijejo, kolikor jim le dopuščata prostornina panja in obseg plodiščnega prostora, kamor ima dostop matica, moramo nemudoma ukrepati, sicer bomo imeli namesto medu roje in slabše razvite družine za izkoriščanje paš.

Pozabiti tudi ne smemo na datum, ko smo vstavili izdelano trotovino v gnezdo, da jo pokrito izločimo, preden se izležejo troti. Ker je zdaj pravočasnost zares močno pomembna, ne smemo več čakati na brezhibno lepo vreme, temveč moramo vsaj najvažnejše postoriti tudi v slabšem vremenu. Slovenski čebelarji čebelarimo večinoma v čebelnjakih in to nam

precej olajša delo ali pa nam ga sploh omogoča.

UKREPI PRI DRUŽINAH V PRVI POLOVICI MAJA

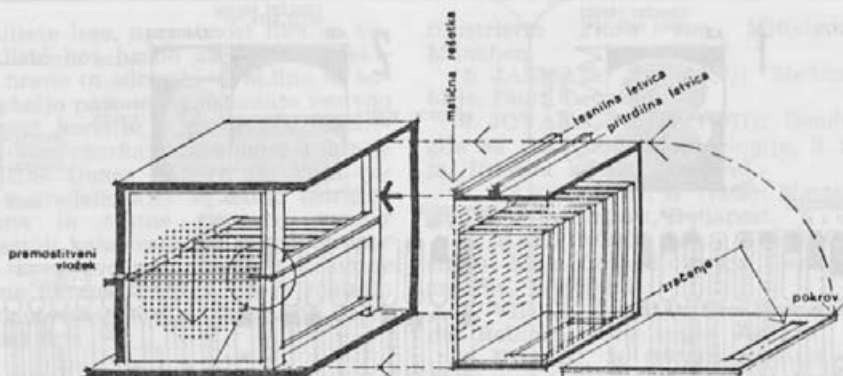
V risbi s podpisom »ureditev v začetku maja« sem v okvirčku pod številko 1 ponazoril, kaj naj bi storil čebelar v mojem kraju, potem ko se družina, ki je prezimila v plodišču, razširi z zalego na vse razpoložljive plodiščne sate. Seveda smo pred tem družini že odprli tudi medišče in vanj prestavili medno-obnožinske sate, ki so ovirali širjenje zalege v plodišču. Če družini sedaj ne bi pomagali, bi nehala večati zalegalne površine. Pomagamo si tako, da *prestavljamo sate s pokrito zalego* v medišče, drugo satje pa razporedimo, kot kaže risba. V plodišču ostane matična in sate s pretežno odkrito zalego. Med njimi je trotovski gradilni sat in na eni strani tudi satnik s satnico, če je družina v gradilnem razpoloženju.

Pokrito trotovino odstranjujemo po navodilih iz prejšnjega meseca in v gradilniku mora biti prostor za gradnjo. Družina ima sedaj še vedno možnost večati obseg zalege, to pa preprečuje rojilno krizo. Če ob pregledu

ugotovimo, da družina nima dovolj zaloga medu, jih moramo *takoj dopolniti* bodisi z rezervnimi medenimi satji iz shrambe, in sicer lahko vsebujejo tudi strjeni gozdni med, ki ga jeseni nismo mogli stočiti, ali pa sladkor, ki ga čebele v tem času ob primerni toploti in obilici obnožine zlahka »prebavijo«. Če uporabljamo pitalnike s kontrolirano (majhno) možnostjo odvzema, lahko pitamo kadarkoli brez skrbi pred ropanjem, sicer pa moramo krmiti zvečer.

V desnem okvirčku s podpisom »SREDI MAJA« sem ponazoril ukrep pri družini, ki smo jo zazimili v obeh oddelkih AŽ panja brez matične rešetke. Običajno se v teh prostorskih okoliščinah razvijejo močne družine že do konca aprila, najkasneje do srede maja. Takrat pa tudi tem družinam zmanjka prostora za nadaljnji razvoj in izkoriščanje prvih pomladnih paš. Pri teh družinah imamo dve možnosti:

1. Če nimamo zaklad ali pa z njimi nočemo čebelariti, moramo med etaži panja spet vstaviti matično rešetko. Matično in sate z odkrito zalego ter trotovski gradilni sat zložimo v sredo plodišča, drugo zaleženo in medeno satje pa postavimo v medišče.

osnovni **AŽ** panj + **zaklada**

S tem smo družino že pripravili na pašo, tako da bo zmožna ustvariti največje gospodarske koristi.

2. Druga možnost je, da standardni AŽ panj povečamo z *zakladdo*; ta se je izkazala za doslej najuspešnejšo rešitev problema. Zaklada je bila predstavljena v 5. številki Slovenskega čebelarja 1978. leta in mnogih drugih sestavkih v našem glasilu, na naših čebelarskih posvetovanjih in razstavah. Vzorec zaklade ali večje število narejenih zaklad lahko naročite pri avtorju teh navodil, zraven pa tudi načrte z vsemi pojasnili, zbranimi v posebni knjižici.

Z zakladdo povečamo prostornino za 56 %, razvoja družin ne zaustavimo,

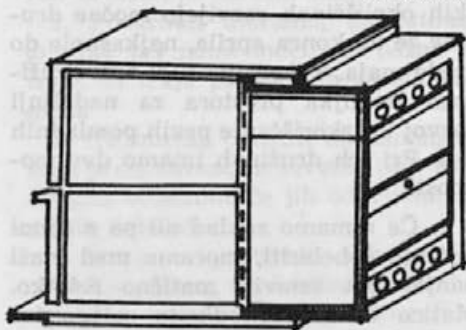
hkrati pa jim omogočimo, da »usklađiščijo« precej medenih in obnožinskih zalog. Tako čebelarjenje prinaša res rekordne gospodarske koristi, za to pa nam navsezadnje tudi gre. (Glej risbo AŽ panja z vstavljeno zakladdo!).

Naj še enkrat opozorim, da moramo opraviti ustrezní ukrep ali poseg v družino, kakor hitro se družina razvije do kritične stopnje. Pod slikami zapisani roki za posamezna opravila so samo približni, kot v povprečju veljalo v mojem kraju in za moj način čebelarjenja. V resnici se seveda vsako leto spreminjajo, še najbolj so odvisni od vremenskih okoliščin.

Pazljiv čebelar ne bo spregledal nekaterih posebnosti, ki jih kaže risba in ki jih priporočam pri ureditvi družine z dodano zakladdo. Sate s pretežno odkrito zalego in matico prestavimo v zakladdo, ko ima družina zalego na 12 do 14 satih. Če predstavljamo pred »ledenimi možmi« (pred 15. majem) ali med njimi, damo v zakladdo ob straneh krovni medno-obnožinski sat za večjo toplotno izolacijo gnezda; po tem obdobju (če družino že »razganja« od moči, pa tudi prej) lahko brez skrbi napolnimo zakladdo samo z zaleženimi sati brez krovnih medno-obnožinskih, saj bi v tem času v zakladdo samo nepotrebno omejevali zalegalne možnosti družine. Sate z odkrito zale-

AŽ PANJ

ZAKLADA

Prerez skozi AŽ PANJ
z vstavljeno ZAKLADDO

go razporedimo ob rob gnezda, v jedro pa vstavimo pretežno poležene ali lepe starejše prazne sate, prav v sredo pa trotoovski (tridelni) sat z enim satičem odkrite trotovske zalege in dvema praznima satičema trotovine.

Zakaj tako? V normalni družini čebele odkrite zalege nikoli ne zapuste in jo grejejo ter oskrbujejo, kjerkoli v panju je. Kaj rade pa zapuste pokrito zalego, če je preveč oddaljena od jedra gnezda — in zalega odmre.

Zaradi take razporeditve satja lahko matica še naprej zalega na izpraznjenih satih v jedru gnezda, saj so na toplem, oskrbljeni z mladice in privlačni zaradi mamljive trotovine, ki smo jo postavili v središče tudi zato, da tu najbolj učinkovito lovi varoo.

Matica ima tako na voljo dovolj celic, da ohrani visoki tempo zaleganja (2000—3000 celic na dan) še nadaljnja dva tedna.

Še bolj pomembno pa je to, da je v gnezdu vedno znatno več odkrite zalege kot pokrite oziroma polegajoče. Pokrita zalega je za matico samo ovira, ker zaradi nje nima prostih celic, ne povzroča pa še neposredno rojilne krize. Polegajoča zalega pa neposredno spodbuja nastanek rojilnega razpoloženja, kadar se množica mladice ne more zaposliti s krmljenjem zalege in gradnjo satovja ali si ne more najti ustreznega delovnega nadomestila ob dobrih pašah.

Ko panj doseže razvojni vrhunec, v njem ne moremo več ohranjati viška odkrite zalege, razen če družino slabimo z odnašanjem pokrite zalege v drug panj. Stvar pa lahko uredimo tudi tako, da pokrito zalego ločimo od drugega dela panja z matično rešetko.

S tem ko prestavljamo sate s pokrito zalego v oddelek, kamor matica nima dostopa, ukrepamo tudi proti rojenju, kar pa se je že kar malo pozabilo. Vse preveč so se doslej poudarjale druge koristi pri prestavljanju zalege, kot so

širjenje prostora, vaba za boljše zasedanje čebel v medišču in podobno.

Pri sodobnem čebelarjenju postaja najvažnejše, kako krotiti rojivost naših čebel, zato menim, da je protirojno delovanje prestavljanja najpomembnejše; večji del mladice namreč zadrži zunaj gnezda, tako se lahko preostale mladice v gnezdu polno zaposle z gojenjem odkrite zalege in ne silijo na roj.

Še nekaj pojasnil k razporeditvi satja, ki ostane v spodnjem in zgornjem oddelku AŽ panja. Kot je razvidno s slike, zložimo v spodnji oddelek drugega ob drugega vse preostale sate pokrite zalege. Dobro je, če je tukaj tudi drugi trotoovski gradilni sat (prvega imamo v zakladi!) s satičem odkrite trotovske zalege, zato da lovi varoo v tem delu panja, kjer ni več veliko odkrite zalege. Druga dva satiča v trotovskem satu uporabimo kot gradilnika; te satiče, ko so zgrajeni, pretapljamo v vosek ali pa jih po potrebi uporabimo za rezervne trotovske satiče.

Če v družini vlada gradilno razpoloženje, lahko vstavimo ob zaležene sate tudi satnico.

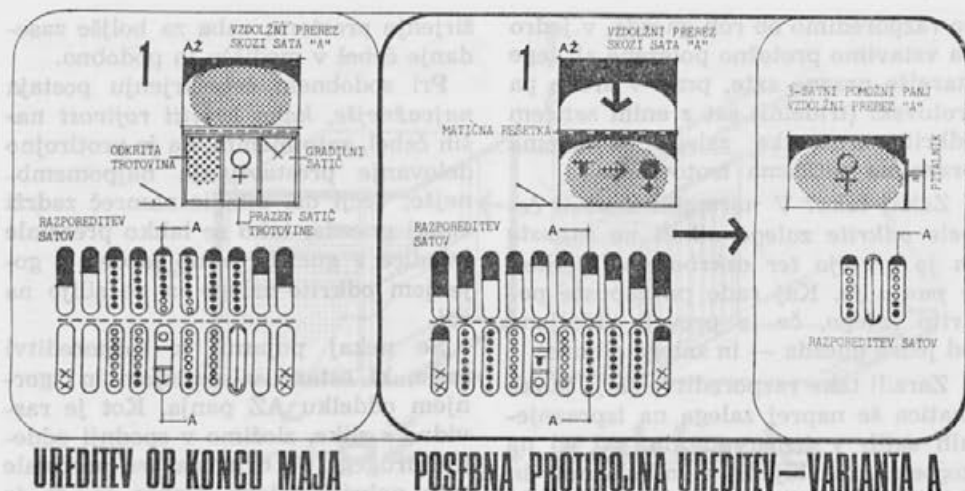
Ves zgornji oddelek AŽ panja je v tem primeru prost za skladiščenje medu.

V zakladi polagamo na pokonci obrnjene sate še posebne »naležne« satiče, zato da popolnoma izkoristimo vso prostornino zaklade; tako imamo možnost pridobiti med v satju in tudi sortni med, saj ga družina tu nad zalego najprej skladišči.

Družine po teh zgodnjih majskih posegih še vedno toplo odenemo. Čez zaklade v skladovnici pogrnmemo ustrezno veliko in toplo pregrinjalo (odslužene odeje ali podobno).

UKREPI PRI DRUŽINAH OB KONCU MAJA

Pri nadaljnjih ukrepih (čez dva tedna) bomo poskrbeli, da se bodo ure-

ditve iz prve polovice maja *ponovile*. Dela nam ne bo več primanjkovalo. Vendar brez dela — ni jela! Boljše je opraviti nekaj načrtovanega dela kot veliko nenačrtovanega, ki nam ga prinašajo roji in druge nevsječnosti, da o slabih gospodarskih uspehih sploh ne govorimo.

Na sliki lahko vidite, kakšno uređitev predlagam za družine, s katerimi čebelarimo v AŽ panjih, ob drugem majskem ukrepu (glej sliko s podpisom: uređitev ob koncu maja).

Za družine v AŽ panjih z zakladami pa velja tudi za drugi majski ukrep in naslednje ista risba kot pri prvem. Le število zaleženih satov v spodnjem oddelku AŽ panja se počasi manjša, ker se *veča izkoriščenost* v zakladi nameščenega satja za zaleganje, počasi pa tudi pričinja upadati tempo zaleganja, ker je družina že dosegla razvojni vrhunec.

»ZDRAVLJENJE« ROJILNE KRIZE

Številne protitirojne ukrepe izvajamo z namenom, da bi preprečili, zaustavili ali odložili nastanek rojilne krize. »Bolezen« skušamo torej najprej preprečiti.

Kakor hitro družina pride v rojilno krizo, nanjo najbolj zgovorno

opozarja zaleganje rojnih matičnikov, pa »preventivna« zdravila kaj malo pomagajo ali pa sploh ni več. Tedaj pomagajo samo korenite spremembe v družini in včasih tudi korenita sprememba pašnih razmer. Najbolj »vpejljana« oblika preprečevanja rojenja na tej stopnji je rezanje matičnikov; to morebiti začasno sprebrne družino le čisto na začetku, ko so v matičnikih šele jajčeca in še družini pomagamo tudi z močnimi preventivnimi ukrepi. Zato tako ravnamo le izjemoma, da si pridobimo nekaj časa za temeljit premislek. Dosti boljše pa je, če že prej natančno premislimo kaj bomo storili, če družina »sede na roj.«

Na tem mestu niti naštetih ne morem vsega, s čimer čebelarji preprečujejo rojenje. O tem se lahko čebelar pouči v čebelarški literaturi. Opisal bom samo koreniti protitirojni ukrep, ki ga izvajava s prijateljem in se je v najini praksi najbolj obnesel, prilagojen pa je različnim načinom čebelarjenja z AŽ panji.

Najina protitirojna metoda temelji na *vzreji mlade matice* in praviloma tudi na *začasni delitvi* družine na najmočnejši brezmatični del, ki bo vzredil in sprašil mlado matico, hkrati pa do konca izkoristil paše, ter manjši del

s staro matico, ki neprekinjeno zalega tako čebeljo kot trotovsko zalego. Neprekinjeno izleganje čebel je potrebno predvsem v takšnih krajih, kot so na Gorenjskem, kjer je paša raztegnjena na 2—3 mesece, ne da bi mogli vedeti, kdaj se bo v resnici začela ali se ponovila. Neprekinjeno zaleganje trotovine pa je koristno pri preganjanju zajedalske varoe.

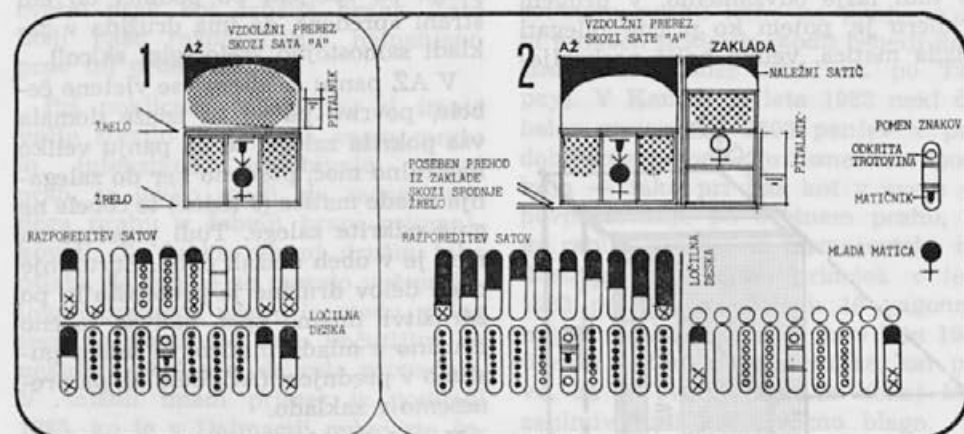
Risbi in zgoščena razlaga pojasnjujeta tri različice te metode. Dve sta prilagojeni »navadnemu« čebelarjenju z AŽ panji, tretja pa ustreza v primeru, če uporabljamo k AŽ panju tudi zaklado.

1. PRIMER (glej sliko: posebna protirojna ureditev — varianta A).

Družini, ki je zalegla rojne matičnike, odvajamo staro matico. Če menimo, da nam ohranjena matica v mali družini bolj koristi, kot bi kori-

stila osnovni družini dva sata zalege z mladnicami, potem matico skupaj z dvema satoma zalege premestimo v trisatni pomožni panjiček. Za tretji, srednji sat nam lahko služi satnica, ki jo dobro krmljena družinica dogradi in zaleže v enem tednu. Čez teden dni (ali pa takoj, če smo našli že kakšen pokrit matičnik) odstranimo vse matičnike razen enega. Lahko pa jih izrežemo tudi več in, obešene v posebno prirejene »matičnice za matičnike«, postavimo v prekat trotovskega sata sredi zalege. Na ta način imamo na izbiro več matic. Paziti moramo, da čebele po osirotitvi morebiti ne potegnejo zasilnih matičnikov, zato jih moramo odstraniti.

Ko se mlada matica spraši in prične zalegati, lahko družino krepimo z zalego in mladnicami iz 3-satne družinice s staro matico.

POSEBNA PROTIROJNA UREDITEV — VARIANTA B

2. PRIMER (glej levi del slike: posebna protirojna ureditev — varianta B).

Rojivi družini v AŽ panju z ločilno desko najprej popolnoma ločimo plodišče od medišča in odpremo mediščno žrelo. Nato prestavimo staro matico in sate s pretežno odkrito zalego v zgornji del. Če je družina še močno okužena z varozo, ji damo tudi trotovske sat

s satiči že zgrajene trotovine in vse težje obnožinske sate iz spodnjega oddelka. Spodaj zložimo v sredino preostale sate s pokrito zalego in na njih pustimo enega ali več pokritih matičnikov (v matičnicah!). Čez teden dni kontroliramo, ali čebele niso potegnile zasilnih matičnikov.

Seveda imamo ob vseh teh ukrepih priložnost, da brezmatični družini vsta-

vimo matičnik ali trak sata z jajčeci iz družine, ki se po svojih lastnostih bolj odlikuje kot rojiva.

Prva in druga varianta se ločita predvsem po tem, da v prvem primeru družina ohrani vso prostornino panja in tako bolje izkoristi močne paše v času, ko se rojeva in praši mlada matica; to traja okoli 3 tedne. Vendar pa v tem primeru potrebujemo rezervni panjiček ali oddelek, kamor naselimo družinico s staro matico. Tudi pri združevanju je več težav, ker vletenih čebel ne moremo seliti v istem čebelnjaku brez posebnega postopka.

Drugi primer je primernejši za obdobje slabših paš, ker je takrat vsa nabiralna moč družine skoncentrirana v spodnjem oddelku; s postopnim izleganjem pokrite zalege, se sproti sprošča tudi prostor za zmernejše medene zaloge, ki jih tako skoncentrirane tudi lažje odvezujemo. V drugem primeru je, potem ko prične zalegati mlada matica, veliko bolj poskrblje-

no za združevanje in okrepitev družine.

3. PRIMER (glej desni del slike — varianta B).

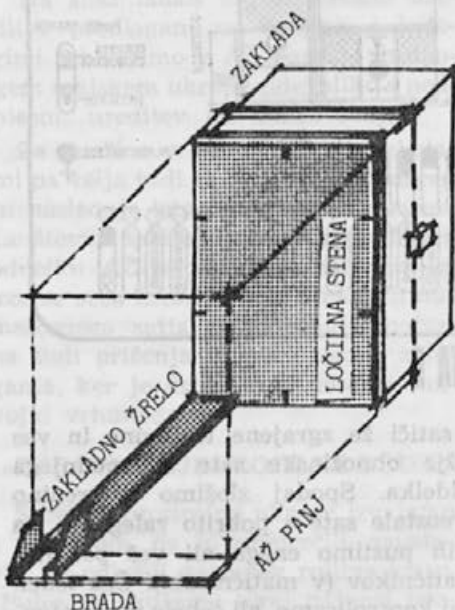
Čebelarji, ki uporabljajo zaklado k AŽ panjem, lahko izvršimo protirojni ukrep po opisanih načelih skoro brezhibno.

Staro matico v rojivi družini pustimo skupaj z odkrito zalego in trotovskim satom v zakladi, v AŽ panju pa iz zaklade prenesemo vso pokrito zalego in med njo pustimo en ali več matičnikov v matičnicah, tako kot v prvih dveh primerih. Če imamo prostor ali nam tako bolj ustreza iz drugih razlogov, zaklado kratko malo postavimo na posebno mesto, čeprav lahko ostane tudi na svojem mestu, le ločiti jo moramo od AŽ panja, tako da čez matično rešetko položimo tanko ločilno lesenitno ploščo, iz zaklade do žrela AŽ panja pa speljem po podnici ob eni strani »predor«, da ima družina v zakladi samostojno žrelo (glej skico!).

V AŽ panju se zbera vse vletene čebele, povrh pa se tu izleže domala vsa pokrita zalega; to da panju veliko nabiralno moč, posebno ker do zaleganja mlade matice (3 tedne) te čebele ne goje odkrite zalege. Tudi prostora za med je v obeh etažah obilo. Združenje obeh delov družine je preprosto in po združitvi imamo spet nadvse močno družino z mlado matico; to lahko pustimo v prednjem (AŽ) delu ali pa prenesemo v zaklado.

V zadnjih dveh primerih nam odkrita trotovina pomaga intenzivno loviti varoe v močnejšem delu družine. V tem času tukaj ni odkrite čebelje zalege, zato se lahko varoa razmnožuje samo na trotovini, ki jo, potem ko je pokrita, izločimo. Če je družina močno okužena iz varozo, lahko »čiščenje« trotovine, dokler se ne izleže vsa popodaljšujemo z dodajanjem odkrite krita čebelja zalega.

Mlado matico moramo imeti med popodaljšanim čiščenjem zaprto v matični-

Zaklada v AŽ panju z ločilno steno in svojim žrelom

ci, zato da ne doživimo kakih neljubih presenečenj.

Vsakič, ko delimo družino na dva dela, moramo poskrbeti, da preseljenim čebelam z odkrito zalego damo nekaj vode in hrane (medu in obnožine). Vodo nalijemo v sat ali pa jo dobe v pitalniku, če vanj nalijemo redko sladkorno raztopino. Preseljeni del družine v čebelnjaku zgubi vse čebele, ki so se že orientirale na prvotno žrelo in šele čez nekaj dni la-

hko sam skrbi za doto* vode in hrane iz narave.

Upam, da nam teh posebnih protirojnih ukrepov ne bo treba preveč uporabljati in da bomo znali družine obdržati ves kritični čas od maja do srede julija v nerojnem, to je najbolj delovnem razpoloženju.

Ti posebni ukrepi nam bodo prišli bolj prav, potem ko minejo glavne paše, vendar o tem drugič, ko bo čas za to.

VPLIV SMUKANJA CVETNEGA PRAHU NA ČEBELJE DRUŽINE*

DR. JOZE RIHAR

Cvetni prah pridobiva pomembnost na eni strani kot obvezna sestavina čebelje hrane, na drugi pa kot surovina za živilsko in farmacevtsko industrijo. Manj pozornosti uživa cvetni prah kot čebelja hrana. Zato bodi naše razpravljanje namenjeno prav tej problematiki.

Pri poklicnih čebelarjih, ki imajo večje število panjev na enem mestu in intenzivno pridobivajo cvetni prah, se lahko zgodi, da začne cvetnega prahu v čebelji hrani primanjkovati. To lahko razvoj družin tako oslabi, da čebele ne morejo več pridelovati cvetnega prahu in medu, poleg tega pa postanejo tako občutljive za nekatera obolenja, da celo propadejo. V mislih imam primer iz pomladi 1983, ko je v Dalmaciji nekaj sto čebeljih družin, ki so smukale, povsem izumrlo, ravno toliko pa jih je, oslabilih po noseimi, komaj preživelo. Ta primer, ki bržkone ni osamljen, me je tudi navedel, da se dotaknem tega vprašanja. Gre za nov problem, tako kot je pravzaprav novo pridobivanje cvetnega prahu, saj v svetu ni staro več kot 25 let, pri nas pa se je razmahnilo šele v zadnjih desetih letih. Ugotavljamo pa lahko, da je ta razmeroma še nova panoga čebelarstva po pomembnosti in rentabilnosti mno-

gim čebelarjem postala mikavnejša kot pridelovanje medu, za še večje število čebelarjev pa pomemben dopolnilni dohodek. V literaturi najdemo npr., podatek o pridelkih 15—28 kg cvetnega prahu letno na panj, ne da bi tolikšen pridelek škodil čebelji družini (Hirschfelder 1951, cit. po Talpay). V Kanadi je leta 1982 neki čebelar preusmeril 2600 panjev v pridobivanje peloda. To usmeritev spodbuja — tako pri nas kot v svetu — povpraševanje po cvetnem prahu, ki ga rabita živilska in farmacevtska industrija. Če cenimo pridelek v letu 1983 pri nas na dobrih 10 vagonov, naj še navedemo, da so ga v letu 1982 uvozili v ZDA petkrat toliko, kar pove, da je cvetni prah že nekaj časa zanimiv tudi kot izvozno blago.

CVETNI PRAH V ČEBELJEM GNEZDU

Vprašanje je, kako naše načrte za pridelovanje cvetnega prahu uskladiti s potrebami čebelje družine.

Čebelam je cvetni prah glavni vir beljakovin, maščob, rudninskih snovi in vitaminov. Mlade čebele se že nekaj ur po izleženju začno hraniti s pelodom in največ ga použijejo ko so stare tri do šest dni. Zadovoljiva prehrana z beljakovinami vpliva na

dolgoživost čebel. Beljakovine so jim potrebne za razvoj žlez in pripravljane hrane za zalego. Druge sestavine peloda — rudninske snovi, tolšče, vitamini — so prav tako nujno potrebne za normalno presnavljanje v družini. Čebelje družine so zato zmožne razviti le toliko zalege, kolikor jim je na voljo cvetnega prahu.

Razni avtorji navajajo različne množine, ki jih nabere čebelja družina v eni sezoni, od 20—56 kg. (Armbruster 1921, 20—50 kg; Maurizio 1965, 25—30 kg; Eckert, ca 56 kg). (Za eno čebelo naj bi bilo potrebno 145 mg po Alfonsusu, 1933; 120 mg po Haydaku, 1935; 100 mg po Laurehinu 1969).

Drugo vprašanje je, koliko cvetnega prahu potrebuje čebelja družina v eni sezoni za svoje potrebe; to je odvisno, seveda, predvsem od tega, koliko zalege zredi v eni sezoni. Razni avtorji navajajo količine od 20—50 kilogramov. (Ribbands 1953, 29 kilogramov; Gareev 1969, 20 kilogramov; Laurehin 1969, 20—30 kilogramov; Taber 1973, 40 kg; Janković 1977, 40 do 50 kg). Taber je vsakih 25 ur preverjal porabo dodanih pelodnih kolačev in izračunal, da so čebele pri intenzivni vzreji čebel in trotov pojedle nad 40 kilogramov dodanega cvetnega prahu.

KJE NAJ BO CVETNI PRAH V ČEBELJEM PANJU

Navedem naj še raziskavo o razporedu cvetnega prahu v čebeljem gnezdu, ki kaže, kako močno je cvetni prah povezan z zalego.

Že desetletje je stara ugotovitev, da pride v čebeljem gnezdu do delne lakote in motenj v presnovi, če hrana v panju ni na pravem mestu (Haydak 1970), in to velja tako za med kot za cvetni prah. Taber (1973) je s poskusi dognal, da je območje, od koder čebele jemljejo in poživajo cvetni prah, natančno določeno. Ko se jajčeca

povalijo, potrebujejo rastoče žerke več in več peloda. Ko žerke doraščajo, je poraba peloda okrog 5 in 6 dni starih žerk tolikšna, da v njihovi bližini skladiščeni cvetni prah sproti izgineva. Največja je poraba peloda poleg stare odkrite zalege, znatno manjša v bližini mladih žerk ali jajčec, najmanjša pa poleg pokrite zalege. Čebele ne uporabljajo cvetnega prahu iz satov, ki so več kot nekaj centimetrov od zalege. Že če je sat z obnožino 4—6 centimetrov od zaleženega gnezda, čebele skladiščena cvetnega prahu sploh ne uporabljajo ali ga pa prevzemajo le prav počasi.

Ko govorimo o cvetnem prahu v čebeljem gnezdu, naj dodamo še podatek, da mora biti v čebelji gruči v oktobru in novembru 2—3 kg cvetnega prahu razporejenega po satih, ki jih čebele zasedajo. Čebele ta cvetni prah potrebujejo predvsem v januarju in februarju, ko iz narave še ne prinašajo cvetnega prahu, potrebujejo pa ga za razvijajočo se zalego.

OPIS DVEH PRIMEROV PRIDOBIVANJA CVETNEGA PRAHU

O vplivu smukalnikov na čebeljo družino je malo znanega. Prav tako so le redki podatki o oskrbovanju čebeljih družin, takrat ko smukamo, cvetni prah. Ugotoviti pa moramo da je treba pri obravnavanju vpliva smukanja na čebeljo družino v vsakem primeru posebej upoštevati okolnosti, ki lahko bistveno spreminjajo tudi posledice smukanja. Gre predvsem za to, kakšne smukalnike imamo ter v kakšnem okolišju, kako dolgo in v katerem letnem času smukamo.

1. primer. V l. 1980 smo pričeli pridobivati cvetni prah iz nekaterih panjev v Istri v začetku aprila, tako da je bilo v začetku maja opremljeno s smukalniki okrog 100 panjev. Uporabljali smo stare, klasične t. i. av-

stralske nakladne smukalnike, ki imajo smukalne mrežice z okroglimi luknjicami s premerom 5 mm. Ti smukalniki imajo na zadnji strani dve okrogli odprtini, ki ju v začetku smukanja zamašimo, kasneje pa je ena odprtina praviloma stalno odprta, tako da skozi jo lahko izletavajo troti, pa tudi nekaj čebel si najde to izletišče. Ugotovili smo namreč, da pridelek peloda v skupini z odprtimi luknjami ni bil nič manjši kot v panjih, kjer so bile odprtine zaprte. Glede obsega zalege nismo pri občasnih pregledih našli nobene razlike med skupino panjev, ki je imela smukalnike, in skupino, ki smukalnikov ni imela montiranih. Ponovno smo tudi ugotavljali, da v panjih s smukalniki praktično ni bilo znamenj rojilnega razpoloženja, medtem ko so nesmukani panji očitno imeli več nastavkov matičnikov. To je zbuvalo pozornost pri vseh pregledih v maju in juniju, čeprav statistično razlike nismo ugotavljali. Smukalniki so bili montirani do prve dekade v juliju, ko smo panje brez smukalnikov odpeljali na druga stojišča. Pri panjih s smukalniki smo pridelali poprečno 6 kilogramov cvetnega prahu na panj.

2. primer. V zaledju Zadra je bilo v l. 1981 okroglo 500 panjev štirih lastnikov. Pašne razmere in vrsta smukalnikov so bile pri vseh štirih čebelarjih enake. Smukalnike so namestili konec marca in v začetku aprila. Imeli so smukalne mrežice, izdelek O. Primožiča iz Savinjske doline, ki so montirane v smukalnikih — podnicah. Te debele PVC plošče imajo konično izrezane, 4,9 milimetra široke luknjice, tako da čebela pristane na širokem delu luknjice in skozi ožji del zleze v notranjost panja. Iz panja izletavajo čebele skozi 6 okroglih kanaličev, tulcev. Kot vidimo, je med smukalnikom, opisanim v prvem primeru, in tem vrsta razlik. Tako npr., smukalniki podnice zadaj nimajo od-

prtinic, o katerih smo govorili, pač pa izletišče lahko preusmerimo v smukanje ali pa čebelam omogočimo prosto izletavanje. Čebelar z največjim številom panjev je montiral smukalnike-podnice pri 300 panjih. Poleg tega je bilo 16 panjev z roji, šibkimi družinicami in pd., kjer smukalniki niso bili nameščeni. Smukani panji so v vsej sezoni 1981 nabrali poprečno 10 kg cvetnega prahu na panj. Čebelje družine so bile zazimljene kot navadno, tudi njihova živalnost je bila normalna.

Spomladi 1982 pa je bilo v marcu in aprilu stanje takole: Čebele so le s težavo pokrivalo zalego, ker so predčasno odmirale. Panji so se začeli prazniti. Preiskave so pokazale hudo nose mavost. Dva čebelarja sta bila ob vse panje, enemu s 60 panji jih je ostalo 5. Čebelarstvu s 300 panji je z intenzivno oskrbo uspelo obdržati številčno stanje, vendar družine niso bile sposobne za nabiranje cvetnega prahu, kot je bilo predvideno. Naključje je hotelo, da je dobil primer izrazito poskusno naravo. Kot smo že omenili, v čebelarstvu s 300 panji prejšnje leto ni smukalo 16 panjev. Preiskave spomladi 1982 so ugotovile, da so bile edino v teh 16 panjih čebele povsem brez nose in normalno razvite.

Oba primera zahtevata razlago, pojasnila glede pojava nose mavosti.

Preseneča nenaden pojav hude nose mavosti v vseh čebeljih družinah, pri katerih so smukali cvetni prah. Vprašanje je, ali naj krivimo za odmrtnje nekaj sto čebeljih družin in oslabelost preostalih nose mavost ali pa je bilo krivo, da so zlasti zazimljene čebele obolele in odmrle, preveč intenzivno smukanje. Vsiljuje se vprašanje, ali je zajedavec Nosema apis navzoč v vseh čebeljih družinah in tu le čaka ugodnih razmer, da se lahko začne v črevesju oslabelih čebel

razmnoževati, jim krajšati njihovo življenjsko dobo in tako posredno ogrožati vso čebeljo družino. To vprašanje smo si zastavili že v letu 1956, ko smo v čebelnjaku na Kmetijskem inštitutu Slovenije primerjali čebelje družine različnega izvora. Zanimalo nas je, kakšna vloga pritiče pri tem nosestavosti. Iz vsake skupine smo po metodi naključnega izbora izbrali po

1 panj. Odbranimi panjema smo mesečno odvezemali po sto čebel. Vsako odvzeto čebelo posebej smo pregledali, ali ima nosemo. Od junija 1956 do julija 1957 smo preiskali mesečno po 200 čebel, skupaj 2800 čebel. Omenimo naj, da sta bili obe izbrani družini ves omenjeni čas živalni in sta imeli poletni zalego na 7—9 AŽ satih.

Rezultati preiskav so tile:

Leto	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1956 panj št. 12						1	1	1	0	1	1	0
panj št. 6						0	3	0	1	1	3	0
1957 panj št. 12	0	0	0	1	0	1	3					
panj št. 6	0	0	0	1	1	1	3					

Pregledi so pokazali, da sta imela navidez povsem zdrava panja ves čas v svoji sredi inficirane čebele.

Podobne rezultate je dobil Borchert (1974), ki je preiskal med letom 4082 čebel iz 240 panjev v 93 nemških čebelnjakih. Ugotovil je, da je bilo v začetku avgusta 42 odstotkov čebelnjakov napadenih z nosemo. Od 50.000 zimskih mrtvic v 1109 čebeljih družinah iz 70 čebelnjakov je bilo okuženih 31,2 odstotka čebeljih družin ter 85,7 odstotka čebelnjakov. Na podlagi teh podatkov — tako naših kot Borchertovih — upravičeno domnevamo, da lahko računamo z navzočnostjo noseme v domala vsakem čebelnjaku in vsakem panju.

Odgovor na prej postavljeno vprašanje, ali je za propad nekaj sto čebeljih panjev in oslabelelost nekaj drugih sto vzrok nosestavost, je potemtakem nikalen tj. nosestavost ni bila vzrok, temveč posledica pretiranega smukanja.

VPLIV SMUKANJA NA ČEBELJO ZALEGO

O vplivu smukanja na čebelje družine pri nas niso bili objavljeni določnejši podatki. Znana so nam bila

predvsem opazovanja in poskusi, ki so jih opravili Lavie in sodelavci na eksperimentalni čebelarški postaji Montfavet. Ugotovili so, npr., da se po namestitvi smukalnikov več čebel prusmeri v nabiranje cvetnega prahu, ker zalegi primanjkuje obnožine. Ugotovili so, da so čebelje družine s smukalniki uskladiščile v satju za malenkost manj ali prav toliko obnožine kot družine brez smukalnikov. Sklepali so, da čebele naberejo toliko obnožine, kolikor je potrebujejo. Lavie (1967) je našel v družinah s smukalniki le malenkostno manj zalege v primerjavi z družinami, ki so jih smukali, živalnost obeh skupin — smukanih in nesmukanih — je bila skoro enaka. Kot smo že navedli, smo imeli v letu 1980 mi enake rezultate pri uporabi t. i. avstralskih smukalnikov. Tem izsledkom pa nasprotujejo naslednja opazovanja. V Egiptu (Ibrahim in Selim 1974) so našli skoro 40 odstotkov manj zalege v panjih, v katerih so bili smukalniki nameščeni večji del sezone. Moeller je leta 1977 na mednarodnem kongresu v Avstraliji navedel ugotovitve iz Wisconsina v ZDA, in sicer:

— Nepretrgano pridobivanje cvetnega prahu s smukalnikom je drastično zmanjšalo zaleganje.

— Pri družinah, ki so imele v prejšnjem poletju nepretrgoma nameščene smukalnice, so bile težave pri prezimovanju. Tako je od 57 smukalnih družin v naslednjem letu ostalo le 22 slabičev. Pri družinah, ki so jih v prejšnjem letu smukali, je bila v januarju in februarju naslednjega leta nose mavost tri- do štirikrat večja kot pri drugih. Tako je od 145 družin na drugih stojiščih, kjer v prejšnjem letu niso smukali, propadlo le 5, druge preživele pa so bile zdrave in močne.

Kaže, da so posledice smukanja v prej navedenih 1. in 2. primerih enake, kot jih je ugotovil Moeller!

Zadnje vprašanje, ki zahteva odgovor je, *kako oskrbovati čebelje družine, če pridelujemo pelod.*

Ravnanje s panji naj bo tako, da bodo čebelje družine normalno zalegale in da bomo pridelali kar največ cvetnega prahu. Naj navedemo še nekaj postopkov!

1. Zanimiv je postopek A. F. s Hvara, ki iz prednjih smukalnikov vsak dan ob 11. uri dopoldne odstrani smukalno mrežico. Seveda je treba pri 150 panjih vsak dan 300-krat izvleči oziroma zvečer ponovno vstaviti mrežico. Še ustrežnejša je smukalna mrežica, ki jo uporabljajo v Južni Koreji in ki je ni treba izvleči, temveč jo samo zasukamo ali dvignemo.

2. Ker ima glavna bera peloda dve obdobji, spomladansko in jesensko, je verjetno najprimerneje, da smukamo le v navedenih obdobjih, ko daje narava največ peloda. Moeller je tako pridelal v poprečju največ peloda.

3. Zanimiv je postopek, ko imamo dve čebelji družini eno vrh druge, ta-

ko da ima zgornja družina odprto žrelo, spodnja pa smukalnik. Vsakih 14 dni plodišči zamenjamo, tako da ima vsaka družina po 14 dni prost izlet (Moeller 1977).

4. Sistem nepretrganega smukanja, ki ima, kot smo videli, nezaželene posledice, bi lahko izboljšali tako da bi čebelam nepretrgoma dodajali pelodne pogače ali nadomestke cvetnega prahu.

Glede na vsebino naše razprave se ponujajo naslednje ugotovitve — priporočila:

1. Oskrba čebeljih družin z nadomestki cvetnega prahu naj bo med smukanjem — za vsak primer in okoliš posebej — usklajena z vrsto pelodnih rastlin, časom in dolžino smukanja, zato da se izognemo morebitnim hudim posledicam.

2. Ker so smukane čebelje družine očitno manj nagnjene k rojenju, bi ta okolnost lahko znatno olajšala vzdrževanje družin v delovnem razpoloženju, zlasti v Žnideršičevih panjih.

3. Med zazimovanjem naj bo na satih, ki jih zaseda čebelja gruča v septembru in oktobru, 2—3 kg cvetnega prahu, ki bo čebelji družini na voljo v mesecih, ko ga čebele iz narave še ne morejo nositi. Vemo pa, da najdemo v gruči čebeljo zalego praviloma že v januarju.

4. Glede na naravo nose mavosti so obvezni pregledi zimskih mrtvic glede nose me pri navadnem čebelarjenju za med vsekakor brezpredmetni.

5. V skladu z navedenim je možno količino pridelanega cvetnega prahu v Sloveniji v kratkem času vsaj podeseteriti in preseške pridelka usmeriti v izvoz.

Viri so na voljo pri avtorju.

OGLASI

PRODAM 10 čebeljih družin na po 10 AŽ satih. Franc Zeleznik, Vrdenec št. 5, Horjul.

ZANDROVE PLEMENILČKE — nove — prodam. Informacije na tel. (061) 722 074.

MOŽNOST ZDRAVLJENJA HUDE GNILOBE

V sosednji republiki Hrvatski postaja huda gniloba čebelje zalege vse pogostejša. Leta 1983 je skupnost za zdravstveno varstvo živali izplačala 315.143 din za 109 uničenih čebeljih družin, čeprav je bilo v resnici uničenih precej več. Odškodnine se namreč izplačujejo le v primerih, ko okužba ni starejša od dveh mesecev. Kompleksnega načrta za zatiranje bolezni nimata niti republika Hrvatska niti Jugoslavija, zato je huda gniloba prav gotovo najbolj razširjena bakterijska kužna bolezen čebel.

V zadnjem času so se mnenja veterinarskih strokovnjakov o uničevanju hude gnilobe začela spreminjati. Razmišljanja izvirajo iz praktičnih izkušenj čebelarjev, ki so začeli uporabljati antibiotike. Te izkušnje govorijo o dobrih rezultatih, in tako so že leta 1982 na IX. znanstveni konferenci o »veterinarski medicini in biotehniki« poročali o uporabi sultimona pri zdravljenju hude gnilobe čebelje zalege. O tem, da je to bolezen mogoče ozdraviti, je govoril magister Sulimanović, ki je v posebnem poročilu opisal izsledke poskusov v zavodu za biologijo in patologijo čebel in rib pri veterinarski fakulteti v Zagrebu.

Ko so se lotili prvega primera zdravljenja hude gnilobe, so v skladu z zakonom zaprosili za soglasje Veterinarsko upravo SRH.

V prevoznem čebelarstvu s 54 gospodarskimi družinami in okoli 30 rezervnimi so ugotovili hudo gnilobo čebelje zalege 11. julija leta 1983. Bolezen je bila stara že približno 5 do 6 tednov. V najmočnejši čebelji družini, ki je bila tudi izrojena, so našli sat z mrtvo zalego. Čebelnjak je bil prepeljan s kostonjeve na travniško pašo. Po laboratorijski potrditvi diagnoze so takoj naslednji dan sistematično pregledali vse družine. Spremembe na zalegi so ugotovili pri 19 gospodarskih in 3 rezervnih družinah. V 4 zelo okuženih družinah so sežgali 28 satov ali 90% satov zalege. V drugih 15 družinah so uničili le 16 satov ali 13,3%. Satje z manjšimi spremembami na zalegi so »zdravili«. Najprej so jih ločili od drugih in jih postavili v medišča. Odločili so se za uporabo sultimona z 0,5 g aktivne snovi (sulfamono-metoksina) v pol litra sladkorne raztopine 1:1. Zdravilno raztopino so pokladali štirikrat v tedenskih presledkih v okuženem in tudi vseh okoliških čebelarstvih, ki jih na srečo ni bilo veliko. Po tretjem obro-

ku zdravilne raztopine so odvzeli sate, iz katerih so se do takrat že polegile zdrave čebele. Sate so pretopili. Po zadnjem zdravljenju so sistematično pregledali vse družine. Na novi pokriti zalegi niso odkrili nobenih bolezenskih znamenj. Pred zazimljenjem so sistematični pregled ponovili in prav tako niso našli sumljivih znakov. Spomladi leta 1984 so vse družine sistematično pregledali še enkrat. Ker na zalegi niso našli bolezenskih znakov, so menili, da so čebelje družine zdrave in lahko gredo na pašo na oljno repico.

Največ obolele zalege so odkrili v najmočnejših družinah, kar da slutiti, da so čebele na kostonjevi paši, kjer so se okužile, ropale. K širjenju okužbe je veliko pripomogel tudi sam čebelar, ker je ravno v tem času iz najmočnejših družin delal rezervne. Zaradi sveže okužbe ni mogel takoj opaziti sumljivih znamenj. Da bi rešil čebelarstvo, je sam pristal na sežig najhujše okuženih satov. Obenem je okužene sate sam prestavil v medišča. Ko je po poleženju zdravih čebel odstranil okuženo satje, je s tem iz panjev odstranil tudi vir okužbe. Čebelar je tudi sam dajal zdravilno raztopino. Vsa dela, ki jih je opravil, je odredil veterinar. Izbral je tudi zdravilo. Odločil se je za sultimon, ker je znano, da ta ne pušča ostankov v medu. V času zdravljenja so namreč pričakovali travniško pašo.

Popolno ozdravljenje hude gnilobe čebelje zalege je torej možno. Ob uporabi zdravil je nujno hkrati ločiti satje z obolelo zalego, ga po izleženju zdravih čebel pretopiti ter vosek razkužiti. Glavni pogoj je, da čebelar opravi to delo zares natančno. Ob načrtovanih opravilih je možno zdravljenje opraviti brez škodljivih ostankov v medu, z nizkimi stroški zdravljenja in majhnimi izgubami čebelarskega materiala. Vsekakor pa je potrebno v zdravljenje vložiti zelo veliko dela.

Prípis:

Opisani primer je samo poizkus, ki je bil izpeljan s soglasjem veterinarske inšpekcije. Prav gotovo bi bilo nujno poizkus še ponoviti in še bolj natančno ugotoviti, koliko je tako zdravljenje zares uspešno. Za široko uporabo metoda še ni dodelana, pa tudi sedaj veljavni predpisi

(nadaljevanje na str. 145)

PRIDELAVA »ZDRAVIH ŽIVIL« IN TRGOVANJE Z NJIMI

DIPL. OEC. ALES MIZIGOJ

Naša delovna organizacija je edina jugoslovanska članica evropske skupnosti za pridelavo »zdravil živil«. Skupnost ima angleško ime European Federation of Associations of Health Product Manufacturers. Vanjo je včlanjenih čez 20 evropskih držav, poleg njih pa tudi še nekatere z drugih celin, kot Japonska, ZDA in Kanada. Sedež organizacije je v ZR Nemčiji, njen predsednik pa je Anglež, g. Morris Hansen. Združenje ima skupščino vsako leto. Letos je bila od 28. do 30. marca v Salzburgu. Udeležili so se je predstavniki številnih članic in njeno delo je bilo zelo živahno. Posamezne države (članice) so poročale o uspehih in težavah pri pridelovanju »zdravil živil« ter povečevanju in nazadovanju prodaje pri njih. Ugotovitev vseh članic skupnosti je bila, da je povpraševanje po »zdravil izdelkih«, tj. izdelkih, ki niso obremenjeni s pesticidi in drugimi kemikalijami, izredno ugodno.

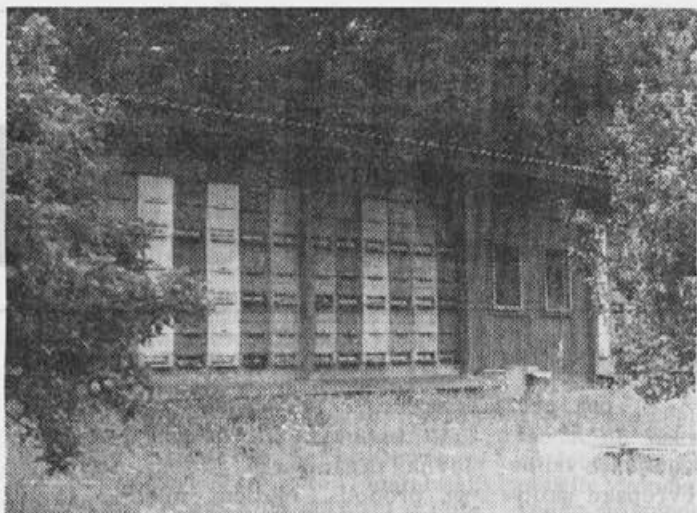
Posebej želim opozoriti na prizadevanje članic skupnosti, da bi v evropski gospodarski skupnosti sprejeli statut, ki bi natančno določal, kaj velja za izdelek zdrave prehrane. Sam sem predlagal skupščini, naj določi normative za vse čebelje pridelke, ne samo za med, kot je bilo predlagano. Predsednik skupščine je moj predlog podprl s pripombo, da naj naša de-

lovna organizacija izdela normative za propolis, matični mleček, cvetni prah in čebelji strup.

Predstavniki proizvajalcev ZR Nemčije, ki je tudi članica skupnosti, g. Obrle, je menil, da ne bomo mogli pridelovati živil, ki ne bi vsebovala prav nobenih pesticidov in drugih kemikalij, zato je predlagal, naj bi ta kriterij opustili. Njegov predlog je bil zavržen, saj mora biti glavna lastnost izdelkov zdrave prehrane ravno to, da ne vsebujejo pesticidov in drugih kemikalij.

Predstavniki nekaterih drugih držav članic so imeli drugačna mnenja o tem, tako so predlagali, npr., da bi bilo sprejemljivo, če bi smel posamezni izdelek »zdrave prehrane« vsebovati največ do 10 odstotkov dovoljenih pesticidov.

Posebej kritično so posamezni delegati obravnavali zelo primitivno nastopanje »zelenih« (gibanje, ki dobiva v zahodni Evropi precejšen pomen in se zavzema za izključno biološko neoporečno pridobivanje hrane). Člani tega gibanja imajo »specializirane prodajalne«, v katerih ponujajo kupcem »neoporečne pridelke«, od krompirja in zelenjave do sadja itd., se pravi pridelke, ki so pridelani samo z naravnim gnojenjem, brez škropil in drugih kemičnih sredstev. Velikokrat gre za pridelke, ki niso šli

skozi nobeno kontrolo, so torej brez vsakega jamstva, da so resnično naravno pridelani, so pa dvakrat do trikrat dražji. V tem primeru gre očito za zlorabo potrošnikov, ki plačajo višjo ceno, misleč, da kupujejo biološko neoporečen pridelek. Takšna zloraba prav gotovo zmanjšuje možnost prodaje poštenim proizvajalcem, ki živila pridobivajo resnično kvalitetno in neoporečno.

Vseeno so možnosti za prodajo resnično kvalitetnih izdelkov »zdrave prehrane« iz dneva v dan večje. Naj navedem za zgled japonskega proizvajalca, ki letno predela 70 do 80 ton matičnega mlečka v kapsule, katerih končna prodajna vrednost znaša 32 milijonov USA dolarjev.

Združenje EHPM si prizadeva, da bi v evropski skupnosti oz. svetovnem združevanju zdrave prehrane sprejeli statut proizvajalk zdrave prehrane in s tem omogočili proizvajalkam, članicam EHMP, da prodajajo svoje izdelke v teh državah brez carinskih in drugih omejitev.

Naša prizadevanja pri pridobivanju in predelavi čebeljih pridelkov so povsem usklajena z normativi, ki jih uporabljajo članice evropske gospo-

darske skupnosti. V SFRJ ureja te normative pravilnik o kakovosti medu in drugih čebeljih pridelkov ter metodah za kontrolo njihove kakovosti, ki je bil objavljen v Uradnem listu SFRJ št. 4 z dne 1. 2. 1985.

Delavce na domu, kmetijske za-varovance in kooperante, katerim pravimo organizirani čebelarji, pozivam, naj pri pridelavi čebeljih pridelkov in predvsem medu še bolj vestno kot doslej pazijo na pravilno točenje medu. Pravilnik namreč določa v 19. členu, da je sortni med pridelek, ki ga delajo čebele iz nektarja cvetov določene vrste medovitih rastlin. Med z imenom medovite rastline mora imeti njen značilni okus in vonj, poleg tega pa morajo v njem prevladovati pelodna zrna te vrste rastline, npr. akacije, lipe itd.

Pričakujem, da boste organizirani čebelarji z razumevanjem sprejeli omenjeni pravilnik in tako pripomogli, da ob prevzemu oz. prodaji medu ne bo nepotrebnih prerekanj o kakovosti oz. vrsti medu.

Pravilnik o kvaliteti posameznih čebeljih pridelkov bomo postopoma objavili v letošnjem biltenu.

ODKUPNE CENE ČEBELJIH PRIDELKOV V LETU 1985

Za gospodarsko leto 1985 smo v hp Medexu sprejeli nove višje odkupne cene za čebelje pridelke.

Odkupne cene za posamezne čebelje pridelke so take:

Propolis:

I. kvaliteta	10.000,00 din/kg
II. kvaliteta	9.000,00 din/kg
III. kvaliteta	8.000,00 din/kg

Čebelji vosek

I. kvaliteta	1.600,00 din/kg
II. kvaliteta	1.500,00 din/kg

Cvetni prah

mešani	800,00 din/kg
kostanj	800,00 din/kg
izkopanec I. kvaliteta	3.000,00 din/kg
izkopanec II. kvaliteta	2.500,00 din/kg

Med v satju

I. kvaliteta	750,00 din/kg
II. kvaliteta	700,00 din/kg

Matični mleček

I. kvaliteta	35.000,00 din/kg
II. kvaliteta	32.000,00 din/kg

Odkupujemo vse vrste medu po odkupni ceni 300,00 do 400,00 din/kg.

Navedene odkupne cene veljajo od 8. 3. 1985 dalje kot dnevne odkupne cene; do 1. 5. 1985 so to dokončne cene tudi za organizirane čebelarje hp Medexa, po tem datumu pa bodo začele veljati za organizirane čebelarje akon-tacijske odkupne cene.

Cene čebeljih pridelkov so višje od lanskoletnih cen: med v povprečju za 46 odstotkov, cvetni prah za 61,5 odstotka, propolis za 63 odstotkov, čebelji vosek za 72 odstotkov, matični mleček za 39,5 odstotka in med v satju za 70,5 odstotka.

DE-Kooperacija
Slavec Boris

KRATKOROČNO KREDITIRANJE ORGANIZIRANIH ČEBELARJEV HP MEDEX

Naši organizirani čebelarji imajo možnost dobiti več vrst kratkoročnih posojil.

Za spomladansko in jesensko krmljenje čebeljih družin lahko organizirani čebelarji nabavijo po 10 kg sladkorja na pogodbeno vezani gospodarski panj. Izpolniti morajo prošnjo, obrazce dobijo pri nas, in na podlagi te prošnje jim naša služba izda ustrezno dobavnico ali naročilnico za sladkor. Čebelar se, s tem ko izpolni in podpiše prošnjo, hkrati obveže, da bo porabil sladkor izključno za krmljenje čebeljih družin in da bo vrednost dobavljenih količin poravnal z medom do roka, ki se določi glede na to, kdaj je pričakovati prvi pridelek in s tem dobavo medu. Do dogovorjenega roka je kratkoročno posojilo v obliki sladkorja brezobrestno. Če pa čebelar poravna svoje obveznosti z medom ali kako drugače po dogovorjenem roku, mora plačati zamudne obresti v višini, ki jo določi delavski svet.

Seznanjamo vas tudi z možnostjo, da si pridobite kratkoročno posojilo za

nabavo čebelarskega materiala v poslovalnici Medexa v Ljubljani ali akontacijo na čebelje pridelke. Posojilo poravnate z oddajo medu ali matičnega mlečka v dogovorjenem roku.

Akontacije na čebelje pridelke odobri komisija za kreditiranje na podlagi pisne prošnje, v kateri prosilec navede, do kdaj bo dobavil čebelje pridelke. Akontacija na čebelje pridelke do 30 dni je brezobrestna, po tem roku pa je treba plačati zamudne obresti v višini, ki jo določi delavski svet hp Medexa.

Za pridobitev kratkoročnega posojila za nabavo čebelarskega materiala iz naše zaloge morajo naši organizirani čebelarji oddati pisno izjavo oziroma naročilo. Posojilo morajo vrniti z ustreznimi količinami medu ali matičnega mlečka najkasneje v 6 mesecih. Višino obrestne mere za to vrsto posojil določi komisija za kreditiranje, zamudne obresti pa delavski svet hp Medexa.

DE-Kooperacija:

Slavec Boris

je še ne dovoljujejo, zato opozarjamo čebelarje, naj se je ne poslužujejo. Opisani primer pa nam vliva upanje, da bomo z nadaljnjim raziskovanjem morda našli metodo za bolj učinkovito in manj bole-

če zdravljenje te bolezni, ki postaja vse hujša nadloga tudi pri nas v Sloveniji.
*Po članku magistra Zvonimirja
Klinarja prevedel in priredil Jože
Bregar*

Izkušnje naših čebelarjev

PREZIMOVANJE ČEBELJIH DRUŽIN V PREVOZNEM ČEBELNJAKU

MATIJA BOZIČ-BRANKO

Znani ljudski izrek, da »VSAKA ŠOLA NEKAJ STANE«, poznamo tudi čebelarji in ga lahko zagotovo s pridom uporabimo. Gre namreč predvsem za to, da smo *kritični, objektivni in hkrati spodbudni* pri presojanju čebelarjenja.

V želji, da bi slovenski in širši čebelarški javnosti kritično in predvsem objektivno posredoval nekaj ugotovitev in izkušenj o prezimovanju čebeljih družin v prevoznem čebelnjaku, bi za uvod omenil dve stvari, ki sta me najbolj spodbudili k pisanju.

Prva spodbuda je bila, da moje čebelje družine že šesto zimo prezimujejo v istem delovnem vozilu in na istem kraju in da so to preizkušnjo in vse, kar jo spremlja, preživele z večjimi ali manjšimi nevšečnostmi. Vsako leto sem si ugotovitve o posledicah prezimovanja (dobrih in včasih tudi bolečih) ob prvem pomladnem pregledu zapisal ali si jih zapomnil.

Druga, ali bolje rečeno, neposredna spodbuda pa so nevšečnosti, s katerimi se moram spoprijemati v letu 1985, se pravi po razmeroma dolgotrajni in za čebelarje najbrž dokaj boleči zimi. O tem v drugem delu mojega prispevka.

Naj preidem k stvari. Imam delovno vozilo TAM 5000. Zgornji, strešni del vozila je iz svetlo rumene, precej prozorne plastike. V čebelnjaku imam poleti in pozimi skupaj 62 družin, od tega 50 AŽ desetsatarjev in 12 devetsatarjev.

Vozilo stoji v podnožju Krima, od gozda (gledano od Krima proti ravnini) je oddaljeno kakih 200 m. Nadmorska višina mikrolokacije čebelnjaka znaša 313 m. Vozilo je s svojim prednjim delom obrnjeno proti severu, tako da je desna stran obrnjena proti vzhodu in leva proti zahodu. Paša je v tem okolju razmeroma skromna, predvsem gozdna (smreka in jelka, ki seveda občasno izdatno medita) in travniška (zlasti jesenska paša na otavi).

Nekoč je bil v tem širšem okolju, kot pravimo, pravi »raj« za čebele. Izdatno je medila hoja. Prenekaterikrat so čebelarji pridelali kar izdatne količine žlahtnega ajdovca, pa tudi travniška paša je bila bogata.

Nekdaj bogate pašne zmogljivosti področja so sedaj zaradi znanih ekoloških in drugih nevšečnosti, ki jih prinaša civilizacija in se z njimi spopada industrijsko razviti svet, vse bolj skromne, občasno že siromašne.

Vozilo je izpostavljeno vetrovnim sunkom, ki so včasih izjemno močni, to pa čebelje družine zagotovo vznemirja in povzroča manjše ali večje posledice. Okolje je v zimskem času, zgodaj spomladi in v pozni jeseni dokaj vlažno in tudi megleno. Zdrave pitne vode in cvetnega prahu imajo čebele dovolj, ob ugodni pomladi celo na pretek.

Za kar najbolj ugodno prezimovanje čebeljih družin poskrbim tako, da pred zimskim krmljenjem iztočim gozdni

med in eventualne ostanke kostanjevega, nato pa čebele nakrmim; zapažim jih konec meseca novembra.

Prvi dve leti sem čebelam pred prezimovanjem v delovnem vozilu (vozilo še ni bilo povsem napolnjeno) izpraznil medišča v vseh panjih in zaprl matične rešetke. Zadnja štiri leta pa izpraznim samo medišča panjev v zgornji, tretji vrsti. Se pravi, da ostanejo v panjih v spodnjih dveh vrstah medišča napolnjena s sati. Če je jesen ugodna, začnem čebele dražilno krmiti v prvi polovici avgusta, sicer pa že prve dni avgusta, in to se mi tudi ustrezno obrestuje.

Vse te podatke sem nanizal, zato da bi tako objektiviziral nekaj ugotovitev in spoznanj o prezimovanju čebeljih družin v čebelnjaku, ki mu pravimo delovno vozilo oz. premični čebelnjak.

Pomembne ugotovitve so predvsem naslednje:

Vseh šest let (če izvzamem letošnje) so skorajda vedno vse čebelje družine zimo primerno preživele in bile, potem ko sem opravil druge potrebne posege, sposobne za akacijevu pašo. Letošnja zima pa je pokazala zobe in posledice so tu. Toda o tem prihodnjič v nadaljevanju.

Zanimivo je, da so se delovno ustrezneje razvijale družine v panjih, katerih izletišča so obrnjena proti zahodu. To je, bi dejal, celo v nekakšnem nasprotju z ustaljenim mnenjem o tem, kam naj bodo, vzemimo meseca maja, obrnjena žrela panjev. Ne morem dokazati, menim pa, da je tako zaradi tega, ker je stran, ki je obrnjena proti vzhodu, bolj izpostavljena toploti — sončnim žarkom in vetrovnim sunkom, s tem pa nastaja temu primerna izguba čebel. Čebele iz panjev, ki so obrnjeni proti zahodu, se prašijo pozneje, ko se ozračje ogreje, ko je tudi vozilo — čebelnjak toplejše, zato je manj odmiranja, razvoj pa, čeravno malo poznejši, vendarle ugoden.

Dvakrat v šestih letih se je pojavila griža. Zanj je bilo krivo pozno gozdno medenje in pa slabe vremenske razmere, ki niso dopuščale prepotrebne zimskega čiščenja. Toda tudi te nevšečnosti sem razmeroma hitro odpravil, razvoj družin je potekal skorajda normalno, med drugim tudi zato, ker se vozilo z omenjeno plastično streho hitro ogreva, to pa spomladi ugodno vpliva na razvoj čebeljih družin.

Ni novo odkritje, pa vendar naj zapišem, da v mojem primeru zimo bolje preživijo družine v panjih devetsatarjih oziroma panjih, katerih medišča so izpraznjena in primerno odeta.

Dobre lastnosti vozila z omenjeno plastično streho so naslednje: streha je lahka, spomladi (seveda v sončnih dneh) daje izdatne količine toplotne energije, kar poleg drugega omogoča ustrezni razvoj, prepušča dovolj svetlobe ipd. Slabo pa je, da je v hujših zimah (npr. letošnji) čebelnjak razmeroma hladen, v poletnih vročinah pa je v notranjosti vozila vroče, kar utruja tako čebele kakor čebelarja, kadar dela v čebelnjaku. Iz tega sledi, da so take kritine sicer primerne, vendar morajo biti ustrezno izolirane in prilagojene vremenskim razmeram čez vse leto.

Menim, da bi bilo ugodneje, če bi bil prednji ali zadnji konec vozila obrnjen proti jugovzhodu, vendar to v mojem primeru ni mogoče.

In še to, izjemno visoka temperatura v vozilu čez vse leto verjetno zavira razvoj zajedavca varoe. Zatiram jo z izrezovanjem trotovine in drugimi posegi, plinim pa razmeroma malo, vendar do sedaj nisem utrpel večje škode.

Teh mojih ugotovitev in izkušenj ne jemljite kot recept, kajti čebele v vsakem okolju prezimujejo drugače. V zadovoljstvo mi bo, če bom s

tem prispevkom spodbudil k pisanju in razmišljanju o teh stvareh še druge.

O nevšečnostih, s katerimi se bom moral spopadati to pomlad, pa v nadaljevanju prihodnjič.

ČEBELARJENJE BREZ ROJENJA IN ZATIRANJE VAROZE BREZ KEMIKALIJ

FRANC KUHELNIK

Danes, ko vemo, kako lahko družine uspešno umetno razmnožujemo, in ko si brez težav vzgojimo kvalitetne matice, je nesmiselno prepuščati razmnoževanje čebel samo naravi. Čeprav pa je načinov za omejevanje rojenja veliko, se vendar ne smemo preveč oddaljevati od naravnih zakonitosti, ki že od davnine vladajo v čebeljih skupnostih. Večini čebelarjev ne bom s tem prispevkom povedal nič novega. Nekateri pa bodo morda le našli kaj zase.

Pravimo, da je družina, ki izroji, za tisto leto odpisana. To velja še posebno za kraje, kjer je ena sama glavna paša (smreka). Tam družino navadno prevzame rojilno razpoloženje ravno na začetku glavne paše ali sredi nje, z donosom pa je konec. Ker pa poznamo pobude, ki v družini ustvarjajo rojilno razpoloženje (utesnjenost, stara matica, genetske zasnove), se lahko rojenju uspešno izognemo, če le dovolj natančno in odločno opravimo, kar je v takem primeru potrebno. Glavni vzrok, ki pospešuje rojenje pa je, kot vemo, pomanjkanje odkrite zalege in s tem nezaposlenost mladih čebel.

Sam čebelarim v 50 panjih velike mere. Panji imajo za 32 odstotkov večjo prostornino kot AŽ panji na 10 satov. Imam pa še vedno tudi 10 AŽ panjev in z njimi ravno tako uspešno čebelarim. Z ogrebanjem že dolga leta nimam težav. Raje porabim čas za preprečevanje rojenja. Če družina več let ne roji, matice same od sebe prelegajo in se tako obnavljajo. Kljub vsemu pa ukrepov za omejevanje rojenja ne smemo nikoli opu-

stiti, kajti sicer bi čebele sčasoma postale spet rojive, saj je pač tak njihov naravni nagon. Po mojem mnenju je 10-satni panj povsem primeren za uspešno čebelarjenje in omejevanje rojenja, samo da ima zgornje pomožno žrelo. Bolje pa je seveda, če je panj prostornejši.

Sam čebelarim takole:

1. Družine dražilno krmim in jim tako, kakor se razvijajo, širim gnezdo z dodajanjem satnic ali praznih satov in prestavljanjem, zato da ima matica vedno prostor za zaleganje. V času rojilnega razpoloženja pregledam čebele vsakih 7 ali 10 dni in si stanje zapišem. Zapišem si tudi opravila in poleg tega označim datum naslednje kontrole. Tako nekatere družine pregledujem redno, druge pa po potrebi.

2. Če najdem matičnike pred glavno pašo, počakam, dokler niso prvi pokriti. Nato odprem zgornje žrelo, pokrijem matično rešetko, prenesem vso pokrito zalego v medišče in v en sat nalijem ca 2 dcl vode. V plodišču pustim matico na satu zalege, seveda pa prej sat pregledam, ali na njem ni matičnika. Tako vse delavke zlezejo v plodišče, in če se začne paša, začno pridno nositi. V medišču se medtem vali mlada matica, in če tako narekujejo pašne razmere, lahko pozneje po oploditvi družino spet združim. Taka družina v tem letu ne bo rojila in medu bo dovolj, pa še matica je obnovljena.

3. Če najdem matičnike tik pred glavno pašo ali med njo, odstranim matico. Družino pregledam, pustim samo en lep pokrit matičnik, druge

odstranim. Čez nekaj dni družino ponovno pregledam, vidim, ali ni ostal še kakšen matičnik. Po tem posegu družino mine rojilno razpoloženje in začne ponovno nabirati med. Roja ne bo, bo pa mlada matica in spet dovolj medu, če se paša nadaljuje.

4. Če ima družina staro matico, ki ima sicer dobre lastnosti in jo želim obnoviti, ravnam takole: neka-ko 10 dni pred glavno pašo ali prevozom matico odstranim. Družino, če je potrebno, okrepim. Dodam ji pokrito zalego s čebelami iz manj razvitih družin in slabičev. Šesti dan po prevzemu matice potrgam vse pokrite matičnike, pustim pa dva odkrita, po možnosti vsakega na drugem satniku. V naslednjih 6 dneh panj spet pregledam in odstranim vse matičnike razen enega. Matičnik na posebnem satu uporabim za rezervo. Taka družina v tem letu ne bo rojila. Je pa zmožna napolniti ne samo medišče, ampak tudi plodišče, saj začasno ni nikjer zalege. Tak način omejevanja rojenja je koristen tudi zato, ker tako laže zatiram varozo. Ker v panjih ni zalege, jih lahko po točenju plinimo. Še bolje pa je, če počakamo, da mlada matica zaleže nekaj satov; kakor hitro so prvi pokriti, jih odstranimo. V to zalego se bodo namreč spravile v glavnem vse varoe, ker tam ležejo jajčeca. V tem primeru bo potrebno pozneje samo še testno plinjenje, zato da bomo ugotovili pravo stanje. S takim čebelarjenjem lahko obvarujemo čebele, ne da bi morali kaj dosti uporabljati razne strupe.

Ker nočem vsako leto menjavati matic, razdelim spomladi družine na dve skupini. S polovico družin ravnam tako, kot sem popisal v 4. točki, druga polovica pa pride na vrsto naslednje leto. Tako družine iz druge polovice, ki obdržijo matice, služijo delno kot redniki. Z njimi okrepim družine iz prve skupine, preden jim

odvzamem matice. Ker je druga skupina tako oslABLJENA, ne roji.

Če ravnamo tako, kot sem popisal, lahko uspešno čebelarimo brez ogrebanja. Sčasoma začno take družine prelegati, zato je potrebno vedno manj posegov, ki sem jih navedel v 2. in 3. točki.

Doslej smo govorili o družinah, ki se jih je lotilo rojilno razpoloženje ali pa smo jim pobrali matice. Kaj pa druge, ki smo jih uspešno držali na vajetih. Med temi so družine, ki imajo ponavadi mlade matice in se niso odločile za rojenje, in pa družine, ki so že prelegale ali pa to nameravajo. Pri slednjih moramo biti previdni in se dobro prepričati, ali gre za preleganje ali rojenje. To ugotavljamo po številu matičnikov. Če preleganca okrepimo, lahko izroji. Zato moramo pred prevozom na pašo tudi pri takih družinah opraviti nekaj preventivnih posegov.

Nekdaj sem imel tudi sam veliko rojev. Vedno sem ravnal tako, da sem roj vrnil v plodišče izrojenca. Pri tem sem prenesel vso zalego v medišče (glej 2. točko). Tako ravnam, če imam kdaj vseeno kak roj, tudi sedaj. Seveda moram najprej odkriti izrojenca. Pri taki vrnitvi roja ne napravi izrojitev nobene škode, če je prišlo do rojenja oziroma rojilnega razpoloženja pred pašo. Ko nastopi paša, čebele napolnijo plodišče, pozneje pa jih lahko združimo.

Seveda čebelar z vsemi navedenimi ukrepi posega v naravno življenje in biološki ritem čebeljih družin. Zato moramo vselej skrbeti za moč družin, posebno če se paša nadaljuje. Znano je, da čebele, ki so preskočile katero od čebeljih, sicer rednih opravil, kot je, denimo, dojenje, živijo mnogo dlje. To pa je tudi ključ za večje donose; ker čebele v času glavne paše nimajo odkrite zalege, ki potrebuje največ hrane in nege, živijo čebele dlje. Poleg tega pa lahko

mного več čebel prinaša nektar in ga predeluje.

Za konec še svarilo. Tako čebelarjenje je lahko donosno in koristno, le če smo res skrbni in natančni pri vseh opravilih in posegih. Bolj primerni so seveda večji panji, saj imajo ob

obilnih pašah kar neverjetno višje donose kakor manjši, čeprav so družine enako močne. To si razlagamo s tem, da imajo večji panji več prostora za sušenje nektarja in boljše zračenje.

PREPREČEVANJE ROJENJA ČEBEL

RUDI BRAJDIH

O tej temi je že veliko povedanega in napisanega. V slovenski strokovni literaturi je ta tematika, posebno še po teoretični plati, zelo temeljito in strokovno obdelana. Poleg tega je izšlo v našem strokovnem listu Slovenskem čebelarju že nič koliko praktičnih člankov, ki so govorili, kako preprečevati rojenje s pravočasnim nastavljanjem, prestavljanjem in odstranjevanjem matičnikov v AZ panjih. Pred kratkim, v št. 8/84 S. Č., je čebelar Franc Kolenc ta predmet zelo obširno in strokovno obdelal tudi s praktičnega vidika. Vseeno pa še nisem zasledil, da bi kdo preprečeval rojenje, tako kot to sam prakticiram že nekaj let. Poudarjam, da način, ki ga bom opisal velja v AZ panjih, in sicer je 10-satni primernejši kot 9-satni.

Ne bom ponavljal že do podrobnosti dognanih in opisanih vzrokov, zakaj čebele rojijo. Vsak čebelar pa mora vedeti, kdaj se začne družina pripravljati k rojenju in zakaj, da se to dogaja, kadar se začne podirati ravnovesje med čebelami dojljami in potrebo po krmljenju ali pitanju ličink, tako da postane čebel dojlj preveč.

Pred 20 in več leti mi je večkrat pobegnil kakšen roj, zlasti kadar sem čebele prepeljal na pašo v kak drug kraj, čeravno sem nastavljal, prestavljal in odstranjeval matičnike. Takrat so bile sobote še delovne in tako je za obisk čebel ostajala le nedelja. Odveč je govoriti, kako žalostno je bilo odpirati izrojence, v katerih ni bilo ne čebel ne medu. Zato me je kar naprej preganjala misel, kako priti temu na konec. Odločil sem se in poskusil. Družino, ki se ji kljub prej omenjenim ukrepom rojilni nagon ne poleže ali o kateri ob pregledu ugotovim, da je tik pred rojenjem, kratko malo prepelovim, in sicer takole:

Matično rešetko prekrijem z lesonitno deščico, ki je vedno zataknjena za letvico na vratih. Skrbno izberem vse sate s po-

krito in izlegajočo se zalego, odstranim z njih vse matičnike, potem pa jih z matico vred in po možnosti čim več mladimi čebelami prestavim v medišče, izletne čebele pa se tako ali tako same vrnejo v plodišče. V plodišču pustim samo en (izbran) matičnik s kakšnimi 3 ali 4 sati nepokrite zalege. Stara matica začne v medišču kaj hitro zalegati, mlada matica v plodišču pa se normalno oplodi. Ko imata obe dovolj zalege, je stvar zelo preprosta: ali odstranimo staro matico in družino združimo po ustaljeni praksi ali pa damo eno v prašilček za zlato rezervo. Tako ubijemo dve muhi na en mah, družina praktično ni nehala zalegati, povrh pa smo vzgojili mlado matico. Seveda nam ostane tudi neokrnjen donosen panj.

Doslej se mi še ni pripetilo, da bi panj po takem posegu izrožil. Menim, da s takim preprečevanjem rojenja, naravnega biološkega razvoja čebeljih družin ne zaviramo, marveč ga še koristno pospešujemo.

Seveda tudi tako ukrepanje nima samo svetlih strani. Poseg je namreč težko izpeljati, kadar je v panju že precej medu, saj je poznejše točenje iz obeh oddelkov zaradi možnosti, da se matica poškoduje, zelo zamudno. Vseeno pa je to boljše, kot pa imeti izrojenca.

Povod, da sem napisal ta članek, mi je dal pogovor z ne več mladim čebelarjem v poznem poletju 1984. Potožil mi je, da je spomladi zaradi močnega nagnjenja k rojenju napravil skoraj toliko prašilčkov, kolikor je imel AZ panjev, in da so mu kljub temu skoraj vsi panji rojili, kakor hitro je zacvetela lipa. Res da so bile pašne razmere spomladi 1984 primerne za rojilno razpoloženje čebel, vseeno pa sem prepričan, da bi moj znanec na opisan način lahko preprečil rojenje marsikaterega panja oziroma izgubo rojev in da bi imel veliko boljši donos.

ETNOLOŠKI ZAPISKI — ŽIVLJENJE ČEBELARJEV V KRŠKI OBČINI NEKDAJ IN DANES

IVANKA POČKAR — kustos - etnolog

(Nadaljevanje)

Eden od informatorjev meni, da roječe čebele škropljenje z vodo pomirja, »voda jih tolaži«, vendar pravi, da mu kljub škropljenju marsikdaj pobegnejo. Nekateri ob rojenju ropotajo s pokrovkama ali s koso, da bi čebele sédle v bližino. Roj tudi love v kranjič ali škatlo; postavijo ga za vabó namazanega z melisnim perjem, v bližino čebelnjaka. Vonj po melisi naj bi privabil čebele, kar pa se le poredko zgodi, vendar kljub temu poskusijo. Prav tako je za privabljanje roja v navadi, da dajo v škatlo prazno satnico, namazano z medom, in jo obesijo v bližino čebelnjaka ali na vejo poleg roja.

Če čebele same ne gredo v panj, je treba »roj správt«. Ko se čebele usedejo (na vejo), naveže čebelar kranjič ali leseno škatlo na drog in ogrèbe — »obère« ali »strkne« roj vanjo. Zgodi se tudi, da roj sede kam drugam; tako je enemu od čebelarjev sédel na roko in je moral poklicati ženo, da je prinesla rojilnik, v katerega je spravil čebele. S prstom je »razgrinjal« čebele, da je našel matico, jo položil na odtrgan list in čebele so šle za njo v rojilnik. Najpogosteje pa roj spravljajo tako, da »na klinec pravežejo škatlo in stfknejo roj čebel, da pade v škatlo«. Počkajo do večera, da se čebele umirijo, nato pa jih »sípłjejo« v panj. Roj vrnejo v isto gnezdo, da tako preprečijo ponovno rojenje. Preden vrnejo roj v stari panj, poberejo iz njega sate. Staro matico čebelar odstrani, če je niso že prej pokončale čebele.

Čebelarji tudi sami delajo roje in jih imenujejo »narejenci«. Večina vprašanih čebelarjev na tem območju poimensko pozna vrsto čebele, ki jo gojijo: kranjska sivka.

Matice vzgajajo sami ali pa jih dobijo pri drugem čebelarju (npr. pri Vodopivcu). Matica živi 4 do 6 let, vendar so mnenja, da ni gospodarno imeti tako stare, zato jo menjajo na 2 do 3 leta. Če matica »stran pride« (umre), začnejo čebele hraniti eno iz svojih vrst. Ta zra-
ste malo večja od navadne čebele in jo čebelarji imenujejo »tróutouka«. Včasih

čebele »prelèžejo«; ko opazijo, da je matica stara, jo potegnejo stran in usmr-
tijo, nato pa same vzgojijo drugo ma-
tico.

Kadar se gre matica plodit, pravijo, da gre »na praho«. Spomladi nastavi čebelar za matico sladkorno raztopino, da bi hitreje léгла. Rop opisujejo čebelarji takole: kadar čebele nimajo dovolj hrane, utegnejo napasti sosednji panj, ker slutijo, da je sosednja družina šibka. Lastnice ne pustijo, da bi sosedove delavke, kradle, in »stražarji kažejo pik« (so v pripravljenosti). Menijo, da se proti ropu najbolje zavaruješ tako, da skrbiš za moč svojih čebel, in jih tako tuje čebele ne napadajo. Do ropa lahko pride tudi zaradi prestavljanja čebel iz enega panja v drugega ali pri točenju medu.

V primeru, da pridejo ropat tuje čebele, panje zavarujejo. Včasih so v ta namen polagali pred žrelo mokro seno, kose ogledala in stekla, še danes pa panje natrejo s pelinom, čebelnjak pa zamečejo z vejami in spredaj nastavijo stare, smrdljive cunje. Pogosteje so žrelo pripravili z deščicami, ki jih zdaj tudi sicer uporabljajo za zapiranje panjev. Sodiyo, da pride do ropa najpogosteje v ajdovi paši, medtem ko so v kostanjevi pašii čebele »napádne« do človeka.

Sami čebel k ropu ne spodbujajo, večina čebelarjev pa pozna načine, kako se to stori. Čebele se usmeri h kraju ropa, tako da se v bližino čebelnjaka, ki naj bi ga oropale, postavi med ali pa se jim zvečer ponudi mešanica žganja in medu ali sladkorna raztopina z žganjem. Čebele so po zaužitju tega bolj pogumne in zato napadalne.

Do ropa utegne priti tudi, ko točijo med in satje takoj vrnejo v panj. Včasih prihaja do »tihih ropov«, kar pomeni, da čebele prikrito, druga za drugo, hodijo po med v sosednji panj.

Čebele jeseni nahranijo s sladkorno raztopino (liter vode zavrejo in v njej raztopijo kilogram sladkorja). Na čebeljo družino porabijo približno 12 kilogramov sladkorja ali tudi manj, »kakor je finančminister«. Hranijo jih po pašii od konca septembra in do sredine

Preša
za voščine

oktobra, a največ do srede novembra vsak drugi dan s četrt, nato s pol litra raztopine. Ker včasih niso imeli dovolj sladkorja, so hranili čebele s stolčnimi hruškami in drugim sadjem.

Sodiijo, da je jeseni vse odvisno od tega, kako čebelar nahrani čebele. Med čebelarji namreč velja, da je spomlad ena čebela več vredna kot jeseni deset. Po zadostnem jesenskem hranjenju morajo čez zimo čebele imeti mir. Če je slabo vreme, hranijo čebele tudi spomladi.

Na tem območju se od čebeljih bolezni pojavljajo varoza, gniloba, griža in nose-ma. Proti varozi dimijo dvakrat letno, nose-ma pa zdravijo s tabletami nose-moka. Pojav griže preprečujejo s pravočasnim točenjem kostonjevega medu pred zimo. So pa tudi čebelarji, ki se pohvalijo, da so njihove čebele zdrave, močne in do zdaj še niso imele bolezni. Nekaj čebelarjev čebele prodaja, v navadi pa je tudi darovanje sorodnikom in prijateljem; kakšno družino podarijo čebelarskemu društvu. Čebele prodajajo brez panjev po poprejšnjem naročilu, nekateri še vedno po starem pravilu, da stane roj čebel toliko kot mer-nik pšenice (25 kg). Zdaj to ne velja več, ker so čebele dražje od pšenice.

Čmrilje spoštujejo tako kot čebele, ker oprahujejo cvetje, ki ga čebela ne more (npr. črno deteljo). Os ne marajo, ker napadajo čebele, prav tako ne sršenov, ki čebele »kar pohrustajo«, posebno pa so nevarni za matice, ki ne morejo hitro leteti. Pike čebel, os sršenov, škorpionov in kač merijo različno: sršen piči za 10 čebel, osa pa za 3—4 čebele; 10 čebel piči kot osa, 10 os kot sršen in 10 sršenov kot kača; 9 čebel piši kot sršen,

9 sršenov kot škorpion in 9 škorpionov kot gad.

TOČENJE MEDU

Med točijo dvakrat letno: prvič po cvetlični paši, preden začne cveteti kostonj; če vozijo na ajdovo pašo, pa po njej; drugič pred jesenskim krmiljenjem, ko iztočijo kostonjev med. Spominjajo se dobre letine takoj po II. vojni, ko je zelo medilo in so točili po tri- ali štirikrat. Navadno natočijo po 20—25 kilogramov medu na panj, letos pa le od 5—15 kilogramov. Nekateri točijo cvetlični in kostonjev med hkrati, posebno če je slaba letina, večinoma pa vsak med posebej. Točijo ga v kuhinji, sobi, garaži, kleti, čebelnjaku ali v posebnem prostoru. Vsi obiskani čebelarji imajo svoja lastna točila. V obdobju po II. vojni so si točila izposojali, za kar ni bilo v navadi plačevati odškodnine. Sprva so imeli točila na 3 sate, ki so jih izdelovali domači obrtniki »(špenglerji)«, danes na 4 sate in več.

Nepremično satovje, t.j. satovje, ki ga čebele same zgradijo, imenujejo »deviški sat« in ga iztočijo skupaj z drugim satovjem ter nato prekuhajo v vosek, nekateri pa ga nastavijo čebelam. Pri točenju dobijo tudi t. im. »čike« (kosi voska), ki jih spravijo in jih domači »čikajo« (žvečijo); vosek nato operejo in vrnejo čebelam. Posamezniki čike zelo cenijo kot zdravilo in prihajajo k čebelarju ponje. Ostanke voska, ki se naberejo na vrhu medu (»romolce«), poberejo z žlico in vrnejo čebelam. Prav tako nastavijo čebelam vodo, s katero operejo satovje, da jo »popasejo«.

(Nadaljevanje prihodnjič)

»IDEALNI« PANJ

Družba Serelle et Cie je na kongresu v Bordeauxu leta 1980 predstavila »aluruhe« (aluminijast panj), leta 1982 pa tudi »aluclair« (aluminijast presojni panj). Sedaj imajo čebelarji po svetu že več tisoč takih panjev. O svojih izkušnjah poročajo od vsepovsod, univerza v Manitobi (Kadana) pa je družbo prosila, naj poskusi izdelati antikondenzacijski pokrov, da bi tako odpravili težavo z vlago med prezimovanjem čebel, saj ima družba sama svoj raziskovalni oddelek. V letošnjem letu bodo izdelali šolski in eksperimentalni panj za tropska območja v Senegalu. Letos nameravajo na podlagi izkušenj s prej omenjenima panjema izdelati nov tip, imenovali ga bodo »idealni« panj. V njem bodo poskušali združiti vse dobre lastnosti prejšnjih dveh inovacij:

— manjšo težo panja,

— večje udobje čebel,
— dostopnost sonca in dnevne svetlobe v panj, saj to dobrodejno deluje na zalego in zaleganje matic, kot menijo nekateri, pa tudi na življenjsko dobo čebele.

Idealni panj sestavljata presojni stranici AV in AR, stranski stranici pa sta »sandwicha« iz aluminija in poliestra, tako da imajo čebele zelo dobro izolirano in udobno domovanje.

Če postavimo panj v smeri vzhod-zahod, podaljšamo čas jutranjega in popoldanskega sonca za približno dve uri zjutraj in zvečer (od 8. ure do 10. ure in od 18. ure do 20. ure), odvisno od letnega časa, in s tem podaljšujemo aktivni čas čebelje družine. Ker imajo čebele tako največ udobja, higijene in zdravja, se izboljša tudi donos.

Prevod iz Revue française d'Apiculture februar 1985

SPREMLJAMO: KAKO ŠUMIJO GOZDOVI DOMAČI IN TUJI ...

STANE SAJEVEC

V naši reviji Sl. čebelar 1984/12 sem na straneh 393-4 zbral in priobčil osnovne podatke o »zeleni kugi« v naših in tujih gozdovih, danes bi želel še nadaljevati in opozoriti na novejša dejstva. Konec lanskega leta je zahodnonemška zvezna služba za varstvo okolja objavila podatke, da je bilo leta 1982 v ZRN ogroženih 7,7% gozdov, leta 1983 že 34,4% in leta 1984 že 50,2% vseh njihovih gozdov. Od tega je bilo resno bolnih 15,8%, umirajočih pa 1,5%. Najbolj so bile ogrožene jelke, sledijo jim bori, smreke, bukke in hrasti.

Omenjeno poročilo med drugim pravi, da niso ogroženi le gozdovi, v hudi nevarnosti je tudi 28% drugih rastlin, zaradi tega pa se zmanjšuje tudi število živalskih vrst. Ali so med njimi tudi čebele, ki so v svoji prehrani izrazito navezane na rastline, tega poročilo oz. povzetek ne omenja.

Na zadnjem občnem zboru medobčin-

ske zveze čebelarских družin v Mariboru je predstavnik mestne konference SZDL Maribor pozval čebelarje, naj se stalni tribuni za varstvo okolja pri tej organizaciji pridružijo tudi čebelarji.

Čebele družine so kot nalašč za opazovanje na kontaminacijsko-obveščevalnih postajah, njihove donose v panj je namreč možno odvzeti, analizirati in tako na njihovem pašnem območju med aktivno čebelarstvo sezono sproti in tekoče spremljati morebitna onesnaževanja narave. Seveda gre v primeru, da čebele od paše poginejo, za zelo hudo onesnaženje, ali bolje, zastupitev narave, to pa je vzrok že za hud preplah.

Čebelarji se bomo morali pridružiti »zeleni straži« naših naravoslovnih in naravo ljubečih organizacij po vsej naši domovini in prek njenih meja, da bomo prispevali svoj delež k ohranitvi narave tako zase in svoje čebele kakor tudi za naše vnuke in pravnuke.

ZRAČENJE NAKLADNIH PANJEV POZIMI

Slovenska čebelarška literatura le poredkoma podrobneje obravnava zračenje panjev pozimi, medtem ko čebelarji iz

drugih republik o tem problemu razmeroma veliko govorijo in pišejo, iskaje najboljše možnosti.

Po nekaterih podatkih porabijo čebelje družine od začetka oktobra do konca aprila okrog 11 kg in več hrane. Pri porabi 1 kg hrane se sprosti okoli 1 liter vode, ki mora nekako iz panja. Nekateri čebelarji se pritožujejo, da imajo velike težave s plesnivim satjem in vlago v panju. Ugotavljajo, da v suhih panjih preživijo tudi slabše družine, v vlažnih pa umirajo celo najmočnejše.

Pravilno zračenje panjev je zato eden od glavnih pogojev za dobro prezimovanje čebeljih družin. Vlaga je pozimi v panjih normalen pojav in do neke mere celo koristna, ker imajo tako čebele na voljo vodo za pripravo hrane za zalego, saj pozimi ali zgodaj spomladi ne morejo ponjo iz panjev. Če panj ni zračen, se v njem vlaga s toplim zrakom dviga iz gnezda, se kondenzira na stenah in stropu panja, od tod pa v kapljicah pada na satje in po čebelah, to pa čebele vznemirja. Poraba medu se zaradi tega poveča, to pa povzroči, da je v panju še več vlage. Satje z medom in obnožino plesni, plesniva obnožina pa je za čebele strup.

Za vlago v panjih je več vzrokov. Panji naj ne bodo postavljeni na vlažnih, močvirnih krajih. Ravno tako se izogibajmo preveč zasenčenih mest. Panji naj bodo v zavetrju, ker močnejši vetrovi hitro spreminjajo mikroklimo v njih.

Vlago je potrebno odvajati iz panjev na najprimernejši način. Zmotno je mnenje, da bodo čebele same odvajale vlago, če bo le spodnje žrelo dovolj veliko. Vemo, da se vlaga dviga s toplim zrakom in potem pada kot rosa, če zgoraj ne more iz panja. To težavo različni čebelarji različno rešujejo. Mnogi odvajajo vlago skozi gornje žrelo. Slaba stran tega načina je, da se tako odvaja vlaga predvsem iz prednjega dela panja, zadnji del panja pa se zlasti ob hujših zimah premalo prezračiti. Pri nakladnih panjih lahko odvajamo vlago skozi pokrov panja. V tem primeru uhaja vlažen zrak iz vsega panja, morebitni vetrovi pa ne vplivajo na mikroklimo.

Če pri nakladnih panjih odvajamo vlago skozi notranji visoki pokrov, je žična mreža pod njim, tik nad satniki. Na njej je položena toplotna izolacija, ki pa mreže ne pokriva v celoti, ampak je ob robovih za pol cm do 1 cm krajša, tako da lahko vlažni zrak uhaja iz panja. Seveda mora biti zunanji pokrov tako postavljen, da se lahko panj skozenj zrači.

Zelo podobno je, če odvajamo odvečno vlago skozi odprtino sredi notranjega pokrova. Tudi v tem primeru mora biti zunanji pokrov nekoliko dvignjen, da ima vlažni zrak prosto pot.

Če hočemo v nakladnih panjih ustvariti še ugodnejšo mikroklimo, lahko jeseni postavimo na podnico pod plodišče naklado s satjem. S tem dobimo plodišče nekakšno predsodbo, ki ublaži vplive naglih sprememb zunanjih temperatur, vlage in naletov vetra. Čebelje gnezdo je neprimerno mirnejše. Prednost je tudi to, da tako čebele še v jesenskih mesecih varujejo satje pred voščeno večjo. Spomladi to naklado odstranimo, zato da čebelam zmanjšamo prostor, ki ga morajo ogrevati.

Seveda obstajajo zlasti pri drugih vrstah panjev še druge možnosti za odvajanje odvečne vlage, vendar pa z zračenjem ne smemo pretiravati. Vlaga iz panjev popolnoma odstraniti ni mogoče, sploh pa je do neke mere celo potrebna in koristna. Varovati se moramo, da ne bi šli v drugo skrajnost.

*Po članku Milenka Gavrilovića v
Pčeli
prevedel in priredil Jože Bregar*

Pripis uredništva:

Vsekakor bi bilo zelo zanimivo ugotoviti, kakšne izkušnje z vlago v AŽ panjih in njihovim zračenjem imajo slovenski čebelarji. Tistim, ki so se s tem problemom več ukvarjali, predlagamo, naj nam pišejo, da bomo z njihovimi opažanji in izsledki seznanili tudi druge.

MALI OGLASI

UGODNO PRODAM registriran, vozen TAM 4500, primeren za prevoz 60 AŽ panjev Vinkovič Alojz, Panonska 69, Beltinci, tel. (069) 71 518.

VZREJAM gospodarske matice. Cena matice je 500.-din. Pošljem jih po vrstnem redu naročil, po povzetju, lahko pa jih tudi osebno prevzamete. Tone Plahutnik, Zduša 3, Kamnik.

PRODAM 6 močnih AŽ družin s panji ali brez, 2 plošč. soda za med à 200 l, nerjaveče točilo za med, 3-satno. Kupim tehtnico za v AŽ panj ali za pod panj. Informacije po tel. (061) 485 585.

MALI OGLASI

PRODAM čebelnjak za 30 AŽ panjev. Informacije Vidmar Stane, tel. (061) 210 619, od 7.—12. ure.

PRODAM 10 naseljenih Grajševih panjev. Cena po dogovoru. Javornik Franc, Partizanska 9, Grosuplje.

PRODAM 10 AŽ panjev 10-satarjev po ugodni ceni. Trost Jože, C. v. Mestni log 41 a, Ljubljana.

KUPIM 10 letošnjih naravnih rojev. Rajter, Matoševa 26, Karlovec, tel. (047) 34 772.

PRODAM 10 čebeljih družin na po 9 AŽ satih. Informacije na domu ali po tel. (061) 312 163, Koprivnikar Anton, Veliki vrh 7, Litija.

PRODAM 10 praznih LR panjev, Karel Gorjup, Teharje 66, Teharje.

PRODAM 10 družin na po 9 AŽ satih, Krmelj Janez, Smaldno 2, Poljane nad Skofjo Loko.

PRODAM 7 praznih LR panjev na 3 naklade, Cetina Miro, Kajuhova 8, Postojna, tel. 21 991, po 15. uri.

KUPIM kamion, predelan za prevoz čebel, z nosilnostjo od 3—5 ton ali dvizni kontejner. Božič Ivan, Sermin 2, Bertoki, tel. (066) 35 048.

KUPIM kamion, predelan v prenosni čebelnjak, za do 80 AŽ panjev 10-satarjev. Ferle Alojz, Bizoviška c. 1 b, 61261 Ljubljana-Dobrunje.

PRODAM čebele v panjih na 6 satov, rabljene AŽ panje desetsatarje in nove petsatarje. Informacije na tel. 061-622 355.

PRODAM trinajst novih AŽ panjev na deset satov. Panji so domače ročne izdelave. Tel. 068-84 938 od 15. do 16. ure.

KUPIM ali vzamem v najem stojišče za montažni čebelnjak. Boris Mohorič Sp. Rudnik Cesta 1/10, Ljubljana.

KUPIM naseljene ali prazne AŽ panje. Danica Žerjal, Slivje 20, Materija, tel. 066-83 400 dopoldan.

PRODAM 10 čebeljih družin na po 9 AŽ satov. Anton Koprivnikar, Veliki vrh 7, Litija, tel. 061-312 163.

PRODAM 6 panjev LR »standard« z dvema nakladama. Panji so malo rabljeni, satnice so delno izdelane. Drago Černe, Trg Franca Fakina 21, tel. 061-021 302.

Občinska čebelarstva zveza Ljutomer obvešča prevaževalce čebel, ki bodo vozili na pasišča čebelarstkih družin Veržej in Ljutomer ter društva Križevci, naj pošljejo vloge za odobritev pasišča najkasneje do 15. 5. 1985 na naslov družine ali društva, na območje katerega vozijo. Občinska čebelarstva zveza Ljutomer.

OBVESTILO!

ČD Kamnik obvešča vse čebelarje, ki nameravajo pripeljati letos čebele na gozdno pašo na njeno območje, da pred prevozom prijavijo dovoz čebel na naslove:

— za območje Črna-Črnivec, Tomanova planina:

Tov. GALIN JANEZ, ZAVOH št. 1 61242 in tov. SANOBOR MIRO, MEKINJE, Kotarjeva št. 10, 61240 Kamnik

— za območje Tuhinjske doline, Menine planine:

Tov. BAJDE JOŽE, LAZE št. 18 a, 61219 LAZE

Čebelarstvo društvo
Kamnik

OBVESTILO!

Čebelarji prevaževalci, ki nameravajo prevažati čebele na pasišča v občini Daruvar, se morajo zaradi določitve lokacije prijavit daruvarski občinski upravi, pristojnemu organu za kmetijstvo, najmanj 3 dni pred prihodom.

Proti tistim, ki tega obvestila ne bodo držali, se bodo izvajale sankcije, predpisane z zakonom in odlokom skupščine občine Daruvar.

Čebelarstvo društvo BAGREM
Daruvar

OBVESTILO ČEBELARSKIM DRUŠTVOM IN NJIHOVIM ČLANOM

Prosimo vse čebelarke organizacije, naj kar najbolj pospešijo popisovanje čebelarstev. Pašni katastri se bodo izdelovali po občinah in občine, ki bodo popis končale prej, bodo imele tudi prej urejeno prevažanje čebel na pašo, prej pa bo tudi konec tako imenovanega divjega prevažanja.

Pri prevažanju na nekatera pasišča prihaja do neprijetnosti zaradi zaračunavanja stroškov za kontrolo prevaževalcev. Prevaževalci so dolžni stroške poravnati, nihče pa nima pravice zaračunavati tako imenovane »pašarine«.

Jubilejno 10. posvetovanje o sodobnem čebelarstvu bo letos 21. 9. 1985 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Vse, ki se želijo posvetovanja udeležiti, obveščamo, da je letos uvedena kotizacija, in sicer za člane ZCD 500 din, za nečlane pa 1000 din. Prosimo vse, ki se nameravajo posvetovanja udeležiti, da se pisno prijavijo do 15. 8. 1985. Če se boste pravočasno prijavili, boste dobili gradivo na dom še pred posvetovanjem. Kotizacijo nakažite na žiro račun ZČDS št. 50101-678-48636 s pripisom »za posvetovanje«.

Opozarjamo vsa društva in njihove člane, da bomo morali nepopustljivo izvajati sklep IO glede društev, ki še niso poravnala vseh obveznosti do ZČDS, zato naj to čim prej storijo.

Tajništvo

VIII. SREČANJE IN TEKMOVANJE MLADIH ČEBELARJEV

VIII. srečanje in tekmovanje mladih čebelarjev bo 1. 6. 1985 na osnovni šoli Stane Zagar v Kranju. Vse krožke vabimo, da se s svojimi predstavniki udeležijo srečanja in tekmovanja. Ob srečanju bomo za udeležence organizirali tudi obisk čebelarkega muzeja v Radovljici.

Propozicije tekmovanja so objavljene v prejšnji številki Slovenskega čebelarja.

Prosimo, da se vsi krožki, ki se nameravajo udeležiti srečanja, pisмено prijavijo najkasneje do 15. 5. 1985. V prijavi naj navedejo število udeležencev, kategorijo tekmovalcev, potrebe po morebitnih prenočiščih. Prenočevanje bo v dijaškem domu v Kranju, natančen naslov pa bodo prijavljeni dobili po prijavi.

Komisija za čebelarke naraščaj ZČDS

DELOVNO ČEBELARSKO DRUŠTVO TRŽIČ

DRAGO PAPLER

Na območju tržiške občine deluje čebelarke društvo Tržič s 63 člani in okrog 1100 čebeljimi družinami, tako da pride na enega čebelarja oz. čebelarstvo okrog 17 čebeljih družin. Dva čebelarja imata od 50 do 100 čebeljih družin, 21 čebelarjev do 50 družin, 20 čebelarjev do 20 družin in 20 čebelarjev do 10 čebeljih družin. Tržiško čebelarke društvo je bilo v preteklem letu zelo delovno. O tem sem se po občnem zboru pogovarjal s predsednikom Čebelarkega društva Tržič Janezom Ribnikarjem.

»V tržiškem društvu so trenutno štirje čebelarji, ki prevažajo čebele na pašo, spomladi na Primorsko in kasneje nazaj. Drugi čebelarji se držimo svojega območja, saj je s prevozom tudi precej stroškov. Na našem območju je še nekaj manjših čebelarjev, ki niso člani društva, in želimo si, da bi jih pridobili in vključili v društveno življenje. Le tako se bomo enotno in strokovno upirali boleznim, ki napadajo naše čebele, saj so zdrave čebelje družine pogoj, da bo tudi pridelkov več.

Letos bomo ob pobiranju članarine izvedli tudi popis družin in zasedenosti posameznih območij; tako bomo laže preprečevali bolezni in zdravili obolele čebele. Zato bomo evidentirali tudi nečlane in jih skušali pridobiti. Namen popisa je pripraviti pašni kataster in uspešneje zatirati čebelje bolezni.

Proti boleznim se borujemo z izobraževanjem. Tako smo medse povabili veterinarja, ki je govoril o nalezljivih kužnih boleznih pri čebelah, čebelji kugi, nosemi, pršičavosti, varozi, zastopnica Hmezada iz Zalca in vodja čebelarstva obrata Mirosan pri Zalcu pa sta predavala o pridobivanju cvetnega prahu,« je povedal Janez Ribnikar.

»Za nekoga, ki začne danes čebelariti, je to precej draga zadeva,« je nadaljeval Ribnikar, »saj so že osnovna sredstva precejšnja investicija. Zato se je društvo odločilo, da bo čebelarjem pomagalo. Tako smo satnice najprej kupovali v Medexu, sedaj pa smo se odločili, da nabavimo topilnike za kuhanje voščin.

Nekateri čebelarji so kupili preše za ulivanje satnic, in tako smo prišli do kvalitetnih satnic, ki se v panjih veliko bolje obnesejo. Precej nam je pomagala občina. Društvo je nabavilo dva paviljončka s tehnicama, dva električna topilnika, tehniko za pod panj in mikroskop, da lahko z njim pravočasno odkrivamo bolezni.« Tržiško čebelarstvo društvo ima dva paviljončka opremljena z AZ panjema in tehnicama, nato še posebej 4 AZ panje in 1 tehniko za pod panj, 2 topilnika za vosek, 1 posodo za odkrivanje satja, mikroskop in diapozitiv o če-

beljih boleznih. Janez Ribnikar pravi, da sta zelo uporabna topilnika, saj želijo pridobiti čim več čistega voska in ga predelati v satnice. Med člani društva je nekaj čebelarških preglednikov, ki delo vestno opravljajo. Članom so omogočili nabavo sladkorja, zdravil in vsega, kar potrebujejo za nemoteno delo pri čebelah.

»Minula čebelarška sezona je bila povprečna. Pa tega ne vzeti, češ čebelarji tako zmeraj govorijo: 'Lansko leto je bilo še kar, letos pa je malo manj!' Moram pa reči, da je bila na nekaterih območjih paša kar precejšnja, medtem ko so drugi čebelarji dobili resnično malo. Lani je namreč orkanski veter v naših tržiških gozdovih povzročil precejšnjo škodo. Na tistem območju, ki ga je opustošil, tudi čebele niso dobile veliko. Letos nameravamo zboljšati obveščanje, kdaj se začne gozdna paša. V društvu bomo skrbeli za pravilno kuhanje voščin in pravočasno obnovo satja, ker to pomaga preprečevati bolezni in omogoča normalni razvoj čebeljih družin, seveda pa bomo pridobivali tudi druge pridelke, kot sta matični mleček in cvetni prah. Za boljše medsebojno obveščanje in izpopolnjevanje znanja pripravljamo vsako prvo sredo v mesecu, največkrat v gostilni Pri Jaku v Križah pri Trziču, debatne večere, da se pogovorimo o vseh težavah, ki nas tarejo... Na osnovni šoli Koroškega odreda v Križah in na osnovni šoli heroja Bračiča v Bistrici pri Trziču nameravamo ustanoviti čebelarška krožka, da bi tudi mlade pritegnili v naše čebelarške vrste,« je sklenil pogovor Janez Ribnikar, predsednik Čebelarškega društva Trzič.

DEJAVNOST NAŠEGA DRUŠTVA

IVAN HEROOG

Naše glasilo Slovenski čebelar objavlja poleg strokovnih člankov tudi članke o dejavnosti čebelarških društev. To me je opogumilo, da sem napisal nekaj vrstic o problemih in uspehih društva v Črni na Koroškem. Organizirano čebelarstvo ima v našem kraju korenine že od konca prejšnjega stoletja. Organizacija in dejavnost društva sta bili zdaj boljše, zdaj slabši. Industrija, ki daje kruh prebivalstvu, je z onesnaževanjem ozračja čebelarjenje skoraj onemogočila. Kljub težavam pa ljubiteljska vnema za čebelarstvo ni nikoli prenehala. V zadnjih desetih letih so se razmere bistveno spremenile na bolje.

Odkar so postavljene čistilne naprave, se je ozračje toliko izboljšalo, da se nam obeta uspešnejša prihodnost. Zaradi izboljšanih razmer in prizadevnosti večine čebelarjev je društvena dejavnost vse bolj živahna. V letošnjem avgustu bomo čebelarji v Črni odprli svoj društveni dom. Resda ne bo velik, vseeno pa se bo 66 članov našega društva lahko sestajalo pod lastno streho. Razvili bomo društveni prapor. V zidavo doma smo vložili veliko lastnega dela, poleg tega pa so nam z razumevanjem pomagali in nas gmotno podprli tudi na območju naše občine. V društvu skrbimo za strokov-

no izpopolnjevanje članstva, prirejamo predavanja in posvete.

Ceprav skušamo tako slediti novim izsledkom v tehnologiji čebelarjenja, ugotavljamo, da je v našem znanju marsikateri vrzel. Moti nas tudi, da so strokovne razlage kakega problema večkrat nasprotni. Trudimo se, da bi društvo pomladili, vendar nam to, kljub temu da smo si pridobili nekaj mlajših

članov, ne uspeva najbolje. Večkrat smo že poskusili organizirati krožek mladih čebelarjev, pa se nam ni posrečilo. V glasilu Slovenski čebelar prebiramo poročila mladih čebelarjev od drugod, in to nas opozarja, da pri tem zaostajamo. Težave imamo z nabavo opreme, saj je najbližja trgovina z opremo v Slovenj Gradcu.

ČEBELARSKO SREČANJE V ŠKOFJI LOKI

Čebelarška družina Škofja Loka bo praznovala letos 80-letnico svojega obstoja. Ob tej priložnosti bomo priredili velik čebelarski piknik, na katerega ste vabljeni vsi, še zlasti organizacije, ki imajo svoj prapor.

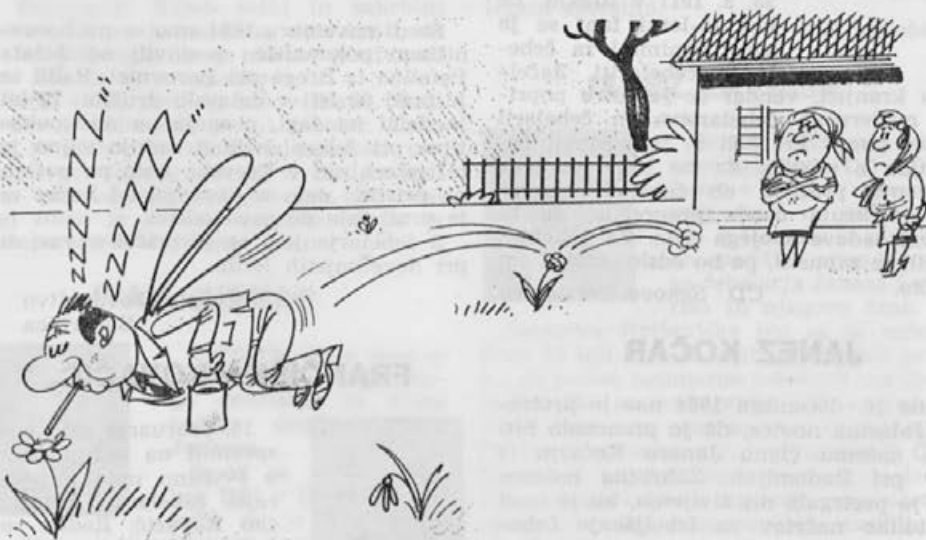
Opozoriti vas želimo še na nekaj: izdajamo knjigo 80 let škofjeloškega čebelarstva. Knjiga s stopetdesetimi stranmi in 80 slikami, med temi 16 barvami, bo imela poleg kronike splošno čebelarsko vsebino. O izdaji te knjige smo nekatere čebelarske organizacije že obvestili, vse druge pa obveščamo zdaj. Priporočamo vam, da si knjigo naročite že v prednaročilu. Knjiga bo izšla v mesecu maju, njena cena pa bo 1000 dinarjev.

Natančnejši spored naše prireditve bomo objavili v junijski številki Slovenskega čebelarja.

Vabljeni!

Čebelarška družina
Škofja Loka

ČEBELARSKI HUMOR

Pa sem mu rekla naj ne uživa toliko čebeljih pridelkov!

FRANC MOLKA

V lepem spomladanskem popoldnevu smo se dne 31. 3. 1984 na radeškem pokopališču poslovili od uglednega čebelarja Franca Molka. Rodil se je 4. 8. 1932 v Tirni. Ze v rani mladosti je čutil navezanost na naravo, zato se je kasneje odločil za poklic gozdarja, v prostem času pa je rad hodil v naravo in se med drugim začel ukvarjati razen z lovom tudi s čebelarstvom. Leta 1960 je prišel čebelariti z dvema AZ panjema, kasneje pa si je pridobil še nekaj družin in si ustvaril čebelnjak z 12 panji.

Cebelarsko društvo Radeče

IVAN CEHTA

Neizprosna smrt je iz naših vrst v mesecu novembru 1984 iztrgala uglednega čebelarja Ivana Cehta iz Brezja pri Senovem. Pokojnik se je rodil 25. 3. 1911 v Brezju. Ze kot 14-letni fant se je začel zanimati za čebele in čebelariti. Začel je s kranjiči, vendar se je hitro poprijel modernega čebelarstva in čebelaril z več panji. Pri hiši si je postavil čebelnjak z mislijo, da bo jesen svojega življenja preživel ob čebelah, vendar mu je kruta usoda preprečila, da bi užival sadove svojega dela. Za čebelice, ki jih je zapustil, pa bo odslej skrbel sin Janko.

ČD Senovo-Brestanica

JANEZ KOČAR

Dne 16. decembra 1984 nas je pretresla žalostna novica, da je prenehalo biti srce našemu članu Janezu Kočarju iz Rov pri Radomljah. Zahrbtina bolezen mu je pretrgala nit življenja, ko je imel še toliko načrtov za izboljšanje čebelarstva.

Rodil se je leta 1915 na Rovah pri Radomljah. Ze v zgodnji mladosti je

začel čebelariti. Bil je ustanovni član družine Homec in že od začetka član upravnega odbora. Opravljal je razne funkcije v odboru vse do svoje prerane smrti. Za svoje delo in požrtvovalnost je bil tudi odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje.

Cebelarska družina Homec

MARTIN HAUPTMAN

Neizprosna smrt je 10. 6. 1984 iztrgala iz naših vrst dolgoletnega čebelarja Martina Hauptmana.

Rodil se je 3. 11. 1906 na Gorici pri Celju, odkoder se je priženil v sosednjo vas Babno. Zelja po čebelah se mu je že zelo zgodaj uresničila, saj je začel čebelariti kot dvanajstletni fantič. Čebelam in čebelarski organizaciji je ostal zvest.

Za svoje dolgoletno članstvo v čebelarski organizaciji in uspešno delo na tem področju je prejel red Antona Janše III. stopnje.

Cebelarsko društvo »Henrik Peternel«
Celje

JOŽE PETELIN

Sredi novembra 1984 smo se na borovniškem pokopališču poslovili od Jožeta Petelina iz Brega pri Borovnici. Rodil se je pred 82 leti v delavski družini. 19 let je delal na žagi, pozneje pa do upokojitve pri železnici. Med zadnjo vojno je bil interniran v Trevisu, nato pa poslan na prisilno delo v Avstrijo, od koder se je vrnil šele po osvoboditvi.

S čebelarjenjem se je pričel ukvarjati pred devetnajstih letih.

Cebelarsko društvo
Borovnica

FRANČIŠKA KOVAČIČ

18. februarja smo pospremili na zadnji dom v Prišlinu našo najstarejšo čebelarko Frančiško Kovačič. Rodila se je pred 87 leti v Kamencah pri Rogoški Sladini. Čebelariti je začela

že s sedemnajstimi leti in uspešno čebelarila celih sedemdeset let. Še lansko leto se je sama povzpela na drevo in ogrebla svoje ljubljenske. Rekli smo ji naša najstarejša čebelarica mama. Vedno je bila vesela, nasmejana in mladostnega obraza. Zadnja leta je bila častni predsednik naše družine. Na njen pogreb je prišla množica prijateljev in znancev, to pa kaže, kako priljubljena je bila med sosedi in čebelarji.

Cebelarica družina
Rogaška Slatina

FRANC FERLIČ

Nepričakovano in mnogo prezgodaj je naše vrste zapustil izvrstni stanovski tovariš in vneti čebelar Franc.

Bil je kmečki sin in tudi njegov oče je bil čebelar. Rodil se je 1. avgusta 1930 v Brunšviku pri Mariboru. Čebelariti. Hitro se je včlanil v našo organizacijo in bil eden izmed njenih najaktivnejših članov.

Cebelarico društvo
Rače

JANEZ MAKOVEC

Mnogo prezgodaj je neizprosna smrt iztrgala iz naših vrst marljivega čebelarja in našega člana Janeza Makovca iz Borovnice. Kljub težki in zahrbtni bolezni, ki ga je napadla, smo upali, da jo bo premagal in se zdrav vrnil med nas. Zal se to ni zgodilo.

Rodil se je pred 44 leti v Bistri. Tudi njegov pokojni oče je bil čebelar. Tako mu je Janez že od rane mladosti pomagal pri čebelarških opravilih in tudi sam vzljubil marljive čebelice. Po očetovi smrti je prevzel njegove čebele in tudi sam postal čebelar.

IVAN JURKAS

Januarja letos smo se poslovili od dolgoletnega čebelarja in člana našega društva Ivana Jurkasa.

Rodil se je 28. oktobra 1894 v Brežicah. Poročil se je v Dobovo, kjer je nato tudi živel. V svojem življenju je okusil kar dve vojni.

Posebno druga svetovna vojna mu ni prizanesla s svojimi strahotami, saj so ga med vojno izgnali v Šlezijo.

Bil je aktiven član našega društva. V preteklosti, ko mu je zdravje še dopuščalo, je bil večkrat v upravnem odboru našega društva. Za delo in trud je dobil priznanje Antona Janše III. stopnje. Za čebele bodo skrbeli njegov sin in vnuki, ki so mu že zdaj občasno pomagali.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

ČD Dobova-Kapele

LOJZE VEBER

Dne 15. januarja 1985 je minilo leto, odkar nas je za vedno zapustil Lojze Veber, dolgoletni član naše družine.

Rodil se je 20. 5. 1935 v Malečniku pri Mariboru, kjer si je zraven rojstne hiše sezidal svoj novi dom, ob njem pa postavil čebelnjak, v

katerem je čebelaril z dvojnimi panji: AŽ in Kirar A. AŽ panje mu je s čebelami vred podaril njegov tast v Murski Soboti, ki mu je pred 20 leti vzbudil posebno veselje do čebel.

Za njegovo delo je prejel priznanje red Antona Janše III. Stopnje. Čebelarji ČD Malečnik ga bomo ohranili v lepem spominu.

ČD Malečnik

JANEZ LAVRIŠA

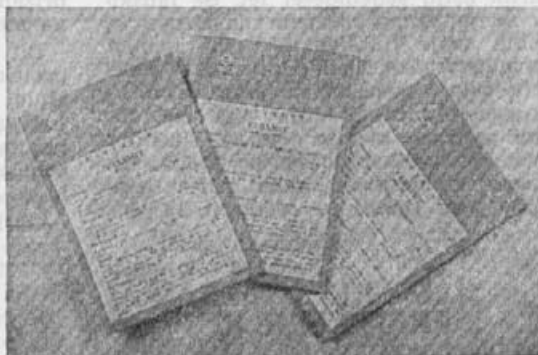
Dne 27. februarja 1985 smo čebelarji ČD »Dolomiti« Polhov Gradec pospremili na pokopališče v Horjulu k zadnjemu počitku prizadevnega čebelarja Janeza Lavriša in njegovo ženo.

Janezova življenjska pot se je začela pred 80 leti. Pri 16 letih je ogrebel prvi roj in potem neumorno čebelaril vse življenje. Bil je med prvimi, ki so začeli voziti čebele na pašo po vsej Jugoslaviji. Po drugi svetovni vojni je ustanovil ČD Horjul in bil dalj časa predsednik društva. Njegove čebele ne bodo prepuščene same sebi, saj njegovo delo nadaljuje sin Janez.

Cebelarico društvo
Polhov Gradec

PČELARSKI KOMBINAT
BEOGRAD
11000 BEOGRAD
JOVANA RAJIČA 5
tel. (011) 402-278, 402-371

ČEBELARJI!

PRI NAS LAHKO KUPITE KVALITETNO ČEBELARSKO
OPREMO, KI OMOGOČA SODOBNO ČEBELARJENJE

- VSE VRSTE PANJEV
- TOČILA NA TRI IN ŠTIRI SATE
- POGAČE ZA HRANJENJE ČEBEL
- FORSAPIN, DRAŽILNI PREPARAT Z VITAMINI IN MINERALI ZA POVEČANJE ZALEGE V PANJIH
- VARAMIT, PREPARAT ZA ZDRAVLJENJE VAROZE
- ČEBELARSKA LITERATURA
- ČEBELARSKI PRIBOR ZA SODOBNO ČEBELARJENJE

ODKUPUJEMO VOSEK, IZDELUJEMO SATNICE, KUHAMO VOŠČINE

ZAČETNI IN NADALJEVALNI TEČAJI ZA ČEBELARJE

Zveza čebelarских društev Slovenije bo v letošnjem letu organizirala čebelarске tečaje za začetnike. Tečaji bodo v čebelnjaku ZČDS v Ljubljani ob Večni poti pri živalskem vrtu. Tečaji za začetnike bodo:

1. tečaj — 1. in 2. junija 1985 ter 8. in 9. junija 1985,
2. tečaj — od 18. do 21. junija 1985.

Nadaljevalni tečaji bodo:

1. tečaj za vzrejo matic — 29. in 30. junija ter 6. in 7. julija,
2. tečaj za pridobivanje posebnih čebeljih pridelkov — od 16. do 19. julija.

Tečaji bodo štiridnevni in bodo trajali po 32 ur, od tega bo 8 ur predavanj in 24 ur praktičnega dela s čebelami. Tečaji bodo vsak dan od osmih do dvanajstih in od trinajstih do sedemnajstih. Število tečajnikov je za en tečaj omejeno na 15 udeležencev. Če bo prijaviteljev več, bomo organizirali več tečajev.

Cena za tečaj za člane ZČDS znaša 2500 din in za nečlane 4000 din. Pisno prijavo z navedbo vašega naslova in časa, v katerem želite obiskovati tečaj, ter fotokopijo položnice, s katero ste vplačali vpisnino, pošljite na naslov:

Zveza čebelarских društev Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana.

Znesek nakažite najkasneje do 15. maja 1985 na žiro račun št.: 50101-678-48636, ZČDS.

Prenočevanje in prehrana nista všteta v ceno. Vse dodatne informacije lahko dobite po telefonu (061) 210 992.

Zveza čebelarских društev Slovenije

STANJE ČEBELJIH KUŽNIH BOLEZNI V SLOVENIJI NA DAN 16. 3. 1985

NOSEMAVOST: V občini G. Radgona v 6 čebelnjakih, Idrija v 3, Il. Bistrica v 6, Litija v 1, Ljutomer v 5, Postojna v 9, Ptuj v 5, Sežana v 2, Zagorje v 1. Skupaj v 1484 panjih.

KUGA ČEBELJE ZALEGE: Brežice v 1 čebelnjaku, Lendava v 4, Lj. Moste v 1, Maribor v 1, M. Sobota v 2, N. Gorica v 1, Ormož v 5, Postojna v 3, Ptuj v 2, Ribnica v 1, Sežana v 1, Sl. Konjice v 13, Šentjur v 1, Šmarje v 5, Trebnje v 1. Skupaj v 174 panjih.

PRŠIČAVOST: V občini Ajdovščina v 2 čebelnjakih, Domžale v 2, G. Radgona v 1, Grosuplje v 2, Litija v 1, Lj. Šiška v 1, Nova Gorica v 2, Piran v 1, Postojna v 2, Sežana v 4. Skupaj v 561 panjih.

List izhaja vsakega 1. v mesecu

Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 210 992. Izdajateljski svet: Andrej Petelin, predsednik; člani: inž. Alojz Podjavoršek, Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Boris Slavec, Marjana Hönigsfeld, dr. Jože Korošec.

Uredniški odbor: Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, Lojze Kastelic, Martin Mencej, Franc Javornik, Franček Sivic, Boris Slavec, Jože Bregar.

Odgovorni urednik: inž. Jože Babnik.

Glavni urednik: Janez Mihelič prof.

Lektor: Mojca Mihelič

Glavni in odgovorni urednik Biltena — Hp Medex — Boris Slavec.

Letna naročnina za nečlane 1.400.—, za tujino 2.400.—, za člane čebelarских organizacij drugih republik 1.400.— dinarjev. Cena za posamezno številko je 150.— dinarjev za tujino 260.— dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Reklamni oglasi: cela stran — 18.000.— din, pol strani 10.000 din, četrt strani 5.000.— din, Splošni oglasi: beseda 30 dinarjev. Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa v tekočem letu, do 20 besed. Za vsako naslednjo besedo doplačajo po veljavni tarifi 30 dinarjev. Članarina znaša 1.000.— din in 2 din od panja, s članarino je plačan tudi Slovenski čebelar.

Št. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Revijo financira RSS.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 9700 izvodih.

Rokopisov ne vračamo.

hp**medex
ljubljana**

Miklošičeva 30

telefon: 316 455
321 664

telex: 31529 yu Medex

tekoči račun: SDK
Ljubljana
50100-601-10404

ČEBELARSKE TEHTNICE

Čebelarске tehtnice uporabljamo za kontrolo panjskih donosov. Za te tehtnice ne velja predpis, da morajo biti pregledane od zavoda za merila, zato jih lahko uporabljamo samo za kontrolo donosa medicīne.

Tehtnice so izdelane iz kvalitetnih kovin v treh izvedbah:

- čebelarска tehtnica za v panj — 100 kg (art. 502),
- čebelarска tehtnica za pod panj — 100 kg (art. 504),
- čebelarска tehtnica za pod panj — 150 kg (art. 503/a).

Prvi dve vrsti tehtnic sta najprimernejši za kontrolo teže v AZ panjih, 150-kilogramска tehtnica pa se uporablja predvsem v LR in DB panjih.

Čebelarсke tehtnice lahko kupite v naših poslovalnicah v Ljubljani in Krškem, lahko pa jih naročite tudi po pošti in plačate ob prevzemu.